

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

"INGEN VILL VÄL BO UNDER EN STEN?"

En kvalitativ intervjustudie om svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap

SEBASTIAN FRANSSON

ELIN SUNDBERG

*Kurs: SKA301
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Ämneslärarprogrammet Sv/Sh*

*Handledare: Joakim Johansson
Examinator: Terence Fell
Datum: 2022-01-14*

SAMMANDRAG

Digitaliseringen som sker i accelererande hastighet i dagens samhälle har bidragit till en mångfald av nyhetskanaler och informationskällor, vilket ställer krav på att välja ut nyhetsinnehåll för konsumtion i det digitala medielandskapet. I utbildningskontext förväntas elever förvärva skolväsendets demokratiska värden, där främst samhällskunskapsämnet fått axla rollen i att fostra och bilda kompetenta och ansvarskännande medborgare. Implementering av nyhetsinnehåll i samhällskunskapsundervisningen kan främja ungdomars nyhetskonsumtion och politiska intresse, vilket kan fylla en viktig funktion för samhällsengagemang och medborgarskap. Därav är syftet med denna studie att undersöka och synliggöra svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtion och upplevelser av denna i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap. Studien avser även att belysa dessa gymnasieelevers politiska intresse, engagemang och deltagande, vilket kan avspeglas i deras roll som aktiva samhällsmedborgare. Detta har undersökts genom tio kvalitativa och semistrukturerade forskningsintervjuer med gymnasieelever i årskurs 3 på ett högskoleförberedande program i en medelstor stad i Mellansverige. Det empiriska materialet har analyserats utifrån nationell såväl internationell forskning samt Dahls demokratiteori och Festingers Selective Exposure Theory. Resultatet antyder att gymnasieeleverna har ett utpräglat nyhetsintresse och konsumerar nyheter i relativt stor utsträckning eftersom de betonar vikten av att vara välinformerad om det politiska och omvärlden. De plattformar som primärt selekteras för nyhetskonsumtion och informationssökning är digitala och sociala medier, även om vissa spår av traditionella medier kan skönjas. De slutsatser som dras är att majoriteten av gymnasieeleverna uppvisar tendenser av hög nyhetskonsumtion, utbredd diskussionsbenägenhet och ökad medvetenhet om det demokratiska medborgarskapets rättigheter och skyldigheter samt att digitala och sociala medier är betydelsefulla nyhetsförmedlare. Vidare dras även slutsatsen att samtliga elever ser sitt röstberättigande i fria och frekventa val som fundamentalt för effektivt deltagande och inkludering i den demokratiska processen. Implementering av nyhetsmedia i samhällskunskapsundervisningen kan även stimulera elevers värderingar och kunskaper om det politiska, vilket kan främja deras politiska intresse och nyhetskonsumtion.

Nyckelord: Digitala medier, gymnasieelever, informationssökning, källkritik, nyhetskonsumtion, Robert A. Dahl, samhällskunskap, selektiv exponering

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	7
1.1	Syfte och frågeställningar	8
2	BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING	9
2.1	Styrdokument	9
2.1.1	Gymnasieskolans läroplan	9
2.1.2	Ämnesplan i samhällskunskap	9
2.2	Tidigare forskning	10
2.2.1	Samhällskunskapsämnet – för demokrati och medborgarskap	10
2.2.2	Ungdomars nyhetskonsumtion i förhållande till det politiska	12
2.2.3	Ungdomars nyhetskonsumtion i ett föränderligt medielandskap	14
3	TEORI	17
3.1	Selective Exposure Theory	17
3.1.1	Relationen mellan Cognitive Dissonance Theory och Selective Exposure Theory	17
3.1.2	Exponering – direkt och indirekt	18
3.2	Dahls demokratiteori	18
3.2.1	Dahls demokratikriterier	18
3.2.2	Från ideal till reell demokrati	19
4	METOD OCH MATERIAL	21
4.1	Forskningsdesign	21
4.2	Datainsamling och urval	22
4.3	Genomförande	23
4.4	Databearbetning och analys	23
4.5	Trovärdighet och pålitlighet	24
4.6	Forskningsetiska överväganden	25
5	RESULTAT OCH ANALYS	26

5.1 Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap	26
5.1.1 Nyhetskonsumtion – vad, hur och varför	26
5.1.2 Källkritisk förmåga	29
5.1.3 Föräldrars inverkan på ungdomars nyhetskonsumtion	31
5.1.4 Sammanfattning	33
5.2 Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till Selective Exposure Theory	33
5.2.1 Selekerad nyhetskonsumtion i ett förändrat medielandskap.....	33
5.2.2 Direkt och indirekt exponering av nyheter	36
5.2.3 Sammanfattning	37
5.3 Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till Dahls demokratiteori	37
5.3.1 Nyhetskonsumtion, politiskt intresse, deltagande och röstberättigande.....	37
5.3.2 Upplyst förståelse genom alternativa informationskällor	39
5.3.3 Sammanfattning	41
6 AVSLUTANDE DISKUSSION OCH SLUTSATSER.....	42
6.1 Resultatdiskussion	42
6.2 Slutsatser.....	46
6.3 Metoddiskussion.....	46
6.4 Framtida forskning.....	47
REFERENSER.....	48
BILAGA 1: INFORMATIONSBREV	52
BILAGA 2: INTERVJUGUIDE	54

FÖRKORTNINGAR

Förkortning	Beskrivning
ICCS	International Civic and Citizenship Education Study
IEA	The International Association for the Evaluation of Educational Achievement
VFU	Verksamhetsförlagd utbildning

DEFINITIONER

Definition	Beskrivning
Demokratiskt medborgarskap	Medlemskap i en politisk demokrati som innefattar fundamentala principer såsom lika rättigheter och skyldigheter samt allomfattande inkludering (Altundal & Valelly, 2020:1).
Nyhetskonsumtion	Avser i denna studie den konsumtion av nyheter som förmedlar information om politik och samhälle.

1 INLEDNING

I dagens samhälle har så gott som alla gymnasieungdomar en smart mobiltelefon som bland annat används för multimediala och underhållande syften därigenom filmvisning, musiklyssnande och skrollande i sociala medier, vilket kan vara bidragande faktorer till den tydliga minskningen av tidningsläsning menar Statens medieråd (2021:59). Skolverkets (2021a) artikel *Medieutvecklingen förändrar ungas nyhetskonsumtion* reder ut vad digitaliseringen har bidragit med för den yngre generationens samhällsmedborgare. Många ungdomar använder idag söktjänsterna Google och Wikipedia för fakta- och informationssökningar och nyheter hämtas från sociala medieplattformar som exempelvis Facebook. I takt med digitaliseringen har utbudet av olika medieplattformar ökat signifikant, samtidigt har nyhetsflödet blivit alltmer anpassade efter våra behov och intressen. Detta ställer krav på källkritisk förmåga, vilket är en av flera förmågor som ska utvecklas inom ramen för samhällskunskapsämnet på gymnasienivå (Lgy11:143–144). I artikeln *Tydligt samband mellan ungas nyhetsvanor och politikintresse* av Skolverket (2021b) beskrivs skolans uppdrag i relation till ungas medieanvändande. Artikeln tar fasta på att skolans främsta uppdrag är att fostra och bilda kompetenta och ansvarskännande medborgare i relation till ungas nyhetskonsumtionsmönster. Vidare lyfter artikeln även att ungas nyhetskonsumtion och intresse för politik fyller en funktion för medborgarskap och samhällsengagemang. Detta för tankarna till samhällskunskapsämnets karaktär och betydelse för gymnasieelevers utveckling mot att bli aktiva samhällsmedborgare, då ämnets essens kan förstås i termer av dess dubbla uppdrag (Lgy11:143–144). Ämnet syftar till att både utbilda och fostra elever till att bli demokratiska samhällsmedborgare. Vid en närmare anblick av ämnesplanen i samhällskunskap ska utbildningen bidra till att elever utvecklar kunskaper i demokrati, makt, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna samt utvecklar sina analytiska, resonerande och källkritiska förmågor inom ramen för samhällsfrågor. Vad gäller fostransuppdraget ska ämnet stimulera och skapa en grogrund för ett aktivt medborgarskap (Lgy11:143–144). Det medborgarbildande uppdraget ska genomsyras av hela skolväsendet och samtliga skolämnen (Lgy11:5–8, 11) men samhällskunskapsämnet har till stora delar ensamt blivit tilldelat detta uppdrag, vilket möjligen kan förklaras av ämnets innehåll och karaktär (Sandahl, 2015:17–18).

Vad gäller sambandet mellan elevers nyhetskonsumtion och politiska intresse har svenska 14-åringars kunskaper, värderingar och engagemang i frågor om medborgarskap, demokrati och samhälle undersökts vid två tillfällen i de omfattande internationella jämförande studierna ICCS som genomförts av IEA (Schulz et al., 2018). Studierna syftar bland annat till att undersöka hur väl förberedda 14-åringar är att axla rollen som blivande aktiva samhällsmedborgare och vilka kunskaper de tillägnat sig inom ramen för samhällskunskapsämnet där medborgarbildningen har tilldelats den största delen av ansvaret (Schulz et al., 2018:xv, 4). I rapporten *ICCS 2016* av Skolverket (2017:7) konstateras att svenska 14-åringars diskussionsbenägenhet, medborgerliga självtillit och framtida valdeltagande har ökat signifikant i jämförelse med undersökningen från 2009. Detta resultat visar också att svenska elever placerar sig en god bit

ovanför det internationella genomsnittet. Dock påpekas att elevers politiska engagemang och deltagande fortfarande befinner sig på relativt låga nivåer (Skolverket, 2017:7–8). Trots positiva indikationer råder viss tvetydighet om studiens resultat går att överföra till gymnasieungdomar. Utifrån erfarenheter från tidigare VFU-perioder på olika gymnasieskolor har vi sett tendenser av ett tämligen svagt intresse för politik och nyheter bland elever, vilket bland annat lyfts fram i den tidigare forskningen som kommer att presenteras i nästkommande kapitel. Den tidigare nationella och internationella forskningen bottnar främst i kvantitativt inriktade studier vars syfte är att ge en heltäckande bild över fenomenet nyhetskonsumtion och politiskt intresse (Amnå et al., 2016; Edgerly et al., 2018; Holt et al., 2013; Kruikemeier & Shehata, 2017; Strömbäck et al., 2013) men även hur nyhetsmedia kan implementeras inom ramen för samhällskunskapsämnets medborgarbildande uppdrag (Mathé & Hesby, 2020; Olsson, 2016; Sandahl, 2019). Således finns ett omfattande underlag som vi ämnar använda oss av, men fokus för denna studie är att genomföra en kvalitativt inriktad undersökning innehållande en mindre population av svenska gymnasieelever i årskurs 3 på ett högskoleförberedande program. Ambitionen är således att undersöka om tidigare forskning överensstämmer med våra respondenter nyhetskonsumtion och upplevelser av denna i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap. Som blivande samhällskunskapslärare är vår förhoppning med denna studie att bidra till forskningsfältet genom att synliggöra ett urval av svenska gymnasieelevers perspektiv.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att undersöka nyhetskonsumtion och upplevelser av denna i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap i ett urval av tio svenska gymnasieelever på ett högskoleförberedande program. Studien avser att undersöka och belysa dessa gymnasieelevers politiska intresse, engagemang och deltagande för att få ökad insikt i deras nyhetskonsumtion och intresse för det politiska, vilket kan avspeglas i deras roll som aktiva samhällsmedborgare. Studien ämnar svara på följande frågeställningar:

- Hur upplever ett urval av tio svenska gymnasieelever i en medelstor stad i Mellansverige sin nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap?
- Hur kan deras nyhetskonsumtion förstås i förhållande till dels Festingers Selective Exposure Theory, dels Dahls demokratiteori?

2 BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING

I det här kapitlet presenteras relevanta delar från gymnasieskolans styrdokument i egenskap av läroplanen och ämnesplanen för samhällskunskapsämnet. Därefter kommer tidigare forskning ur både nationell och internationell synvinkel utifrån vetenskapliga artiklar, doktorsavhandlingar och rapporter att presenteras. Den forskning som valts ut som underlag för denna studie befinner sig inom det tvärvetenskapliga forskningsfältet mellan statsvetenskap och medie- och kommunikationsvetenskap. Det statsvetenskapliga berörs i termer av demokrati, medborgarskap samt politik medan medie- och kommunikationsvetenskapen behandlar den konsumtion av nyheter som sker på olika plattformar och genom olika medier.

2.1 Styrdokument

I de två följande avsnitten presenteras utvalda delar ur gymnasieskolans läroplan och ur ämnesplanen för samhällskunskapsämnet som är relevanta för denna studies inriktning med fokus på demokrati, medborgarskap och nyhetskonsumtion. Det axplock som valts ut från läroplanen berör skolans grundläggande värden och uppdrag medan ämnesplanen i samhällskunskap vidrör ämnets centrala innehåll som presenterar de kunskaper och förmågor som elever ska utveckla under den gymnasiala utbildningen.

2.1.1 *Gymnasieskolans läroplan*

Den gymnasiala läroplanen grundar sig i Skollagen (2010:800) och innehåller riktlinjer och förhållningssätt som alla verksamma inom skolvärlden är lagbundna till att följa (Lgy11:5). All personal inom gymnasieskolan har i uppdrag att utbilda, utveckla och fördjupa elevers kunskaper, värden och demokratiska värderingar som återfinns i det svenska samhället. Således vilar skolväsendet på demokratins grund. Under den tid som eleverna går i gymnasiet ska utbildningen bland annat ta fasta på och utveckla elevernas kunskaper om de mänskliga rättigheterna, "[m]änniskolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor" (Lgy, 2011:5). En av skolans främsta uppgifter är att utbilda elever till att känna ansvar för samhället och för att de på så sätt ska kunna delta i och utveckla samhälls- och yrkeslivet på egna villkor (Lgy11:5–6). Skolan har också i uppdrag att utbilda elever i att "[...] orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt" (Lgy11:6). Därav blir elevernas förmåga om att tillskansa sig och använda ny kunskap viktig, eleverna ska också utveckla förmågor som handlar om kritiskt tänkande, granskning av information och konsekvenser av olika handlingar (Lgy11:6–7).

2.1.2 *Ämnesplan i samhällskunskap*

Vid en närmare anblick av ämnesplanen i samhällskunskap ska undervisningen, med utgångspunkt i olika samhällsfrågor, bidra till att elever utvecklar, breddar och fördjupar deras kunskaper om livsvillkoren och rättigheterna för olika människor såväl vuxna som barn

(Lgy11:143). Utöver detta ska även undervisningen konkretiseras utifrån det centrala innehållet som tar fasta på demokrati, makt och jämställdhet för att på så sätt utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt. Vidare ska även undervisningen bidra till att elever utvecklar ett kritiskt förhållningssätt som krävs för ett aktivt deltagande i samhällslivets snabba och föränderliga dynamik med ett omfattande informationsflöde. Detta ska utvecklas genom arbetssätt där elevers förmåga att leta, ordna, bedöma och gradera information från skilda källor och medier stimuleras, vilket ska ge upphov till förmågan att dra slutsatser om information och fakta (Lgy11:143). Belägg för detta går att urskilja i det centrala innehållet dels i den inledande kursen Samhällskunskap 1b, dels i fördjupningskursen Samhällskunskap 2 som läses på högskoleförberedande program. Ur det centrala innehållet i Samhällskunskap 1b återfinns följande:

Massmediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering. (Lgy11:150)

Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. [...] Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter [...]. (Lgy11:150)

De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter. (Lgy11:150)

Ur det centrala innehållet i kursen Samhällskunskap 2 återfinns följande som bland annat tar fasta på demokratiska värden och medborgarskap: ”Källkritisk granskning, tolkning och värdering av information från olika medier och källor i arbetet med komplexa samhällsfrågor [...] [och] [t]ematisk fördjupning i samhällsfrågor.” (Lgy11:155).

2.2 Tidigare forskning

Den forskning som presenteras i de nästkommande avsnitten hämtar grund från det tvärvetenskapliga forskningsfältet mellan statsvetenskap och medie- och kommunikationsvetenskap. Den knyter även an till stora delar av den bakgrund som presenterats ovan som handlar om utbildnings- och skolväsendet. Den tidigare forskningen har syntetiserats och tematiserats i följande avsnittsrubriker: *Samhällskunskapsämnet - för demokrati och medborgarskap*, *Ungdomars nyhetskonsumtion i förhållande till det politiska* och *Ungdomars nyhetskonsumtion i ett föränderligt medielandskap*.

2.2.1 Samhällskunskapsämnet – för demokrati och medborgarskap

Ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan är ett relativt nytt ämne som tillkom under mitten av 1900-talet. Olsson (2016:17–22) ger en historisk inblick i hur samhällskunskapen som skollämne har konstruerats. Året var 1946 då skolkommisionen uppmärksammade hur skolelever

skulle integreras i och följa det dåvarande samhället som genomgick en samhällsförändring och upplevde en demokratisk process efter andra världskriget. Demokratiska reformer och skolreformer med syftet att bryta nationalistiska, rasistiska och auktoritära tankar och idéer skulle rikta det svenska samhället mot ett mer demokratiskt samhälle (Olsson, 2016:17, 19). I denna demokratiseringsprocess där definitionen av demokrati uppmärksammades lyftes också frågan om medborgarfostran och hur dessa två begrepp skulle verka sammanlänkande i samhället och i skolan (Olsson, 2016:19–20). Av skäl som dessa inför skolkommissionen därav samhällskunskap som ett fristående ämne i skolan, vars huvudsakliga uppgift var att fostra demokratiska medborgare (Olsson, 2016:22), liksom även dagens skolsystem, läroplan och värdegrund hänvisar till och inte minst i ämnet samhällskunskap på gymnasial nivå (se avsnitt 2.1.1 och 2.1.2). Vidare redogör Olsson (2016:84–86) för nyheternas roll i utbildningskontext, där syftet är att uppmärksamma och vidga elevers perspektiv om samhällsfrågor och samhällsproblem som sker runt omkring dem både nationellt och internationellt. Detta innehåll som beskrivs ovan pekar också på vad innehållet i samhällskunskapsämnet bland annat ska behandla i dagsläget (se avsnitt 2.1.2). Likt Olsson har även Sandahl (2015; 2019) berört samhällskunskapsämnets dubbla uppdrag i att bilda och fostra elever inom ramen för ämnets medborgarbildning, där båda måltyperna måste kombineras och harmoniseras. Utbildningsuppdraget förhåller sig till samhällskunskapsämnets interna mål i form av att utveckla kunskaper, färdigheter och förmågor, medan fostransuppdraget förknippas med externa mål om att stimulera elevers allmänbildande egenskaper som är nödvändiga för ett demokratiskt medborgarskap och för att kunna verka som samhällsmedborgare (Sandahl, 2015:11, 17–18; 2019:166–167).

Mathé och Hesby (2020:67, 69, 76, 81) har utgått från ett didaktiskt perspektiv i sin studie och ponerar att demokrati- och medborgarskapsbegreppet kan implementeras i samhällskunskapsämnet på gymnasial nivå. Forskarna menar att de båda begreppen kan användas på ett konkret sätt i undervisningen, där de förmågor och färdigheter som samhällskunskapsämnet ska pröva kan användas. De förmågor som prövas i samhällskunskap är bland annat att resonera, diskutera, debattera och problematisera olika händelser och fenomen som finns i vår omvärld, både nationellt som internationellt. Utöver att samhällskunskapens förmågor och färdigheter kan användas för att implementera demokrati- och medborgarskapsbegrepp, kan förmågorna fyllas med olika innehåll som berör samhällskunskapsämnet. Detta menar Vercellotti och Matto (2016:151) som har undersökt effekterna av att tillämpa läsning av dagstidningarnas nyhetsartiklar och i förbindelse med detta även diskutera innehållet med andra inom ramen för samhällskunskapsundervisningen i syfte att stimulera amerikanska gymnasieelevers politiska kunskaper och nyhetskonsumtion. I studien konstateras att det implementerade momentet gav upphov till positiva effekter där informationssökandet och diskussionsbenägenheten ökade signifikant vilket i förlängningen bidrog till förhöjda nivåer av politiska kunskaper (Vercellotti & Matto, 2016:163–164). Studierna kan således, i viss mån, synliggöra kopplingen mellan nyhetskonsumtion och politiska kunskaper i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap inom ramen för samhällskunskapsämnet, något som denna studie finner ett intresse för och ämnar undersöka.

2.2.2 Ungdomars nyhetskonsumtion i förhållande till det politiska

Inom ramen för det tvärvetenskapliga forskningsfältet mellan statsvetenskap och medie- och kommunikationsvetenskap har forskare främst funnit ett intresse för förhållandet mellan nyhetskonsumtion och politiskt intresse. Ett flertal forskare har undersökt förhållandet mellan människors nyhetskonsumtion och deras politiska deltagande, engagemang och intresse. Holt et al. (2013:19–20, 31–32) har använt ålder som främsta förklaringsfaktor och undersökt medieanvändning av traditionella och digitala nyheter i förhållande till politiskt engagemang och politiskt intresse där det breda åldersspannet 18–74 år utgjort underlag. Studien konstaterar att konsumtion av de båda medieformerna uppvisade positiva effekter på politiskt intresse och politiskt deltagande. Däremot indikerar studiens resultat att den yngre och äldre generationens konsumtionsmönster skiljer sig åt, där unga främst använder digitala medier och äldre oftast använder traditionella medier såsom papperstidningar samt tv- och radiosändningar för att tillgodose sig med samhällsnyttig information. Den yngre målgruppens minskade intresse för traditionella nyhetsmedier kompenseras genom deras konsumtion av digitala medier, vilket möjligen pekar på att formen är underordnad innehållet. Andra upptäckter från studien visar att den yngre generationen, till skillnad från den äldre, oftare deltar i uttrycksfulla politiska aktiviteter som exempelvis demonstrationer eller argumenterande aktiviteter för att framhäva sina åsikter samt använder sociala medier för politiska ändamål (Holt et al., 2013:29–30). Just användandet av digitala och sociala medieplattformar visade sig vara av signifikant betydelse för politiskt samt civilt engagemang bland universitetsstudenter i Singapore menar Hao et al. (2014:11). Den internetbaserade nyhetskonsumtionen gav upphov till goda möjligheter för informationssökning och kommunikation, vilket understryker dessa mediers roll som nyhetsförmedlare och plattform för socialt nätverkande. Det här bidrog i förlängningen till politiska och medborgarliga aktiviteter även i verkligheten enligt Hao et al. (2014:11–13).

Liknande slutsatser vad gäller ungas nyhetskonsumtion dras i Kruikemeier och Shehata (2017:234) studie där det digitala medieanvändandet på liknande sätt bidrar till och förespråkar politiskt engagemang, intresse och deltagande som de traditionella medierna. Kruikemeier och Shehata (2017:221) utreder om nyhetsmedier har potential till att stärka den demokratiska samhällsstrukturen genom att uppmuntra och stimulera medborgarnas politiska engagemang eller om nyhetsmedierna enbart lockar de medborgare som redan är politiskt intresserade. Studien bottenar i ett socialiseringsperspektiv där nyhetsmedia förstås som medel och mål för att informera, utbilda och mobilisera unga människor till aktiva medborgare inom politiken och samhällslivet (Kruikemeier & Shehata, 2017:223). Även om nyhetsmedier kan bidra till detta konstaterar både Kruikemeier och Shehata (2017:234) samt Strömbäck et al. (2013:431–432) att de som redan har höga nivåer av politiskt intresse konsumerar nyheter i större utsträckning än de med lägre nivåer, vilket i sin tur kan leda till ökade skillnader vad gäller politisk kunskap, politiskt deltagande och engagemang i det demokratiska samhället och samtalet. Ungdomars nyhetskonsumtion kan även förstås och inramas av resultatet från en slutrapport från ett forskningsprogram av Amnå et al. (2016). I studien konstateras att ungdomars nyhetskonsumtion är främst sammankopplad med deras politiska intresse, alltså att de som redan är politiskt intresserade, engagerade i civilsamhället och diskuterar händelser i samhället är de som konsumerar nyhetsmedia i störst utsträckning (Amnå et al., 2016:21, 71, 75, 103). Vidare

indikerar studien, liksom andra studier ovan, att ungdomars konsumtion av nyheter och informationssökning allt som oftast genomförs via digitala medieplattformar. Studien poängterar att detta har en väsentlig betydelse för ungdomarnas politiska socialisation och medför ” [...] positiva effekter på ungdomars politiska intresse, demokratiska värderingar, engagemang i politiska diskussioner och i viss utsträckning även på det politiska deltagandet” (Amnå et al., 2016:68). Dock gjorde forskarna en upptäckt som skiljer sig från andra studier där man konstaterade att ungdomar hellre allmänt diskuterar olika nyheter och nyhetsändringar än specifika nyhetshändelser som berör politik och samhällsfrågor, vilket möjligen pekar på den betydelse nyhetskonsumtionen har för unga (Amnå et al., 2016:42).

En annan inriktning inom forskningsområdet har intagits av Ksiazek et al. (2010) som undersökt vuxna amerikaners nyhetskonsumtionsmönster i förhållande till civilt deltagande, vilket även omsluter politiskt intresse och engagemang. Tesen som drivs av forskarna är att den ansvarsfulla samhällsmedborgaren bör eftersträva att vara en aktiv nyhetskonsument då detta kan bidra till ökad insikt och kunskap om samhället, vilket i förlängningen kan tillföra positiva effekter för det demokratiska samhället (Ksiazek et al., 2010:552, 563). I detta sammanhang konstateras i studien att hälften av de 25 000 respondenterna kan etiketteras som nyhetsundvikare och den andra hälften som nyhetssökare, vilket kan leda till negativa konsekvenser för det demokratiska samtalet i en samhällskontext (Ksiazek et al., 2010:551). Forskarna beskriver vidare att de två undersökta faktorerna, nyhetskonsumtion och civilt deltagande, visade sig ha ett samband där nyhetskonsumtion bidrog till ökad politisk aktivitet och kunskap. Detta gjorde sig gällande hos både nyhetssökare och nyhetsundvikare. Trots ett aktivt undvikande av nyheter exponeras nyhetsundvikare ändå av nyhetsinnehåll i någon mån och tillägnas således samhällsviktig information, om än i mindre utsträckning än de som aktivt söker nyheter (Ksiazek et al., 2010:564).

Till följd av Ksiazek et al. (2010) studie har Edgerly et al. (2018:206) undersökt amerikaners nyhetskonsumtionsmönster men i stället fokuserat på den yngre generationen, närmare bestämt barn och ungdomar i åldern 12–17 år. Liknande studieresultat konstateras i de båda studierna vad gäller andelen nyhetssökare och nyhetsundvikare (Edgerly et al., 2018:202, 206; Ksiazek et al., 2010:551). Resultatet av Edgerlys et al. (2018:206) studie påpekar att barn och ungdomar som är icke-konsumenter av nyheter uppvisar lågt politiskt intresse och deltagande oavsett varifrån nyheterna hämtas från, digitalt eller via traditionella nyhetskanaler. Vidare menar forskarna att barn och ungdomars rådande svaga intresse för nyheter, politik och samhällsfrågor kommer att påverka deras politiska deltagande i olika samhällsaktiviteter och riskerar även att fortsätta i vuxen ålder. Liknande slutsatser har framkommit vad gäller sambandet mellan icke-konsumtion och svagt politiskt intresse i Shehata och Wadbrings (2012:377–378) studie som har undersökt unga icke-konsumenter av nyheter i svensk kontext. Om det svaga intresset för nyheter, politik och samhällsfrågor fortsätter i vuxen ålder tenderar dessa konsekvenser på individnivå att leda till allvarsamma konsekvenser på samhällsnivå vad gäller de demokratiska och medborgerliga värderingar som samhället behöver bygga på för att etiketteras som demokratiskt (Edgerly et al., 2018:206; Shehata & Wadbring, 2012:374, 377). Både Shehata och Wadbring (2012) samt Strömbäck et al. (2013) har undersökt polariseringen mellan unga nyhetsundvikare och nyhetssökare genom omfattande studier i en svensk kontext med utgångspunkt i politiskt intresse. Studierna konstaterar att skillnaderna mellan dessa olika grupper sannolikt kommer öka över tid och bli alltmer differentierade, vilket i sin tur kan

inverka på deras nivåer av politisk kunskap och deltagande då deras politiska intresse skiljer sig åt (Shehata & Wadbring, 2012:383; Strömbäck et al., 2013:432).

2.2.3 Ungdomars nyhetskonsumtion i ett föränderligt medielandskap

Den samlade bedömningen av den tidigare forskningen som kommer att presenteras nedan vidrör tanken om digitaliseringens utpräglade påverkan på framför allt den yngre generationen, vilket har förändrat dagens nationella såväl internationella samhälle. Digitaliseringen har kommit att påverka ungas medieanvändning vilket kan få effekter på deras konsumtion av nyheter och i förlängningen nivåer av politiskt intresse, engagemang och deltagande (se avsnitt 2.2.2). Detta poängterar en omfattande studie av Organisation for Economic Co-Operation and Development (2010:3–4), hädanefter benämnd som OECD, som bland annat undersökt ungas nyhetskonsumtionsmönster i 31 OECD-länder. Studien belyser att den yngre generationens nyhetsanvändare har ett svalt intresse av att följa konventionella nyheter, vilket kan bero på att nyheter som publiceras via digitala medier konsumeras på ett annorlunda sätt i jämförelse med traditionella medier. De digitala mediernas nyheter uppdateras ständigt och nyhetskonsumenterna förses kontinuerligt med information från skilda nyhetsförmedlare i accelererande takt (OECD, 2010:3–4, 9, 12). Huang (2009:118) menar på liknande sätt som studien av OECD att traditionella nyhetsmedier såsom tidningar, tv och radio till stora delar har blivit utkonkurrerade av digitala nyheter online hos ungdomar i USA. Vidare poängterar Huang (2009:105–106) att den främsta uppgiften som nyhetsindustrin står inför är att locka unga läsare till att följa olika nyhetsrapporteringar. Detta för att konsekvenserna av ett minskat nyhetsintresse tenderar att leda till sämre informerade medborgare som också har ett minskat politiskt engagemang.

Av att döma tidigare forskning så tenderar ungdomar att främst vända sig till internet för informationssökning och konsumtion av nyheter i ett komplext medielandskap, vilket ställer krav på källkritisk förmåga och benägenhet att värdera, granska och kontrollera samhälls- och politisk information för att kunna ta välgrundade beslut (OECD, 2010:12,17; Huang, 2009:115–118). Just detta har McGrew (2020) samt McGrew och Byrne (2020) intresserat sig för. De menar att en betydande del gymnasieelever uppvisar påtagliga svårigheter vad gäller källkritik, vilket i förlängningen kan få konsekvenser för det demokratiska samhället. I de båda studierna användes samma metod, där elever undervisades i och praktiserade professionella faktagranskares strategier i värderandet av digital information i form av lateral läsning (McGrew, 2020:3; McGrew & Byrne, 2020:457–458). Bland annat ställdes frågor om vem som stod bakom informationen, vilka bevis för fakta som fördes fram och för att bedöma en källas tillförlitlighet förväntades eleverna att söka vidare vad andra källor skrivit om liknande fenomen. De upptäckter som erövrades och de slutsatser som drogs av de genomförda interventionerna var att majoriteten av de undersökta elevernas källkritiska förmåga och kunskaper att värdera digital information ökade signifikant (McGrew, 2020:8–9; McGrew & Byrne, 2020:470–472).

Utöver den internationella forskning som bedrivits inom detta tvärvetenskapliga forskningsfält har även Arkhede och Ohlsson (2015) samt Shehata och Wadbring (2012) undersökt lik-

nande fenomen i en svensk kontext. I studierna belyses att det finns en ökad risk för fragmentering mellan olika åldersgrupper då den äldre generationens nyhetskonsumtionsmönster är oföränderliga där traditionella medier som dagspress, tv och radio fortsatt är stabila nyhetsförmedlare, medan den yngre generationens nyhetskonsumtion är föränderlig där nyheter genom internet och digitala medier främst konsumeras (Arkhed & Ohlsson, 2015:7; Shehata & Wadbring, 2012:375). Vidare tillägger Arkhed och Ohlsson (2015) att sociala medier har en betydande roll för ungdomars nyhetskonsumtion i dagsläget. Forskarna understryker att unga i större utsträckning än äldre konsumerar nyheter via sociala medieplattformar, vilket delvis pekar på sociala mediers roll som nyhetsförmedlande medier för unga och att traditionella medier blivit alltmer utkonkurrerade bland ungdomar (Arkhed & Ohlsson, 2015:12, 24). Det ständigt föränderliga medielandskapet kan i sin tur få konsekvenser för de traditionella mediernas roll som informationsbärare i det demokratiska samhället, vilket i förlängningen kan påverka ungdomars samhällsengagemang, politiska intresse och medborgarskap menar Arkhed och Ohlsson (2015:29–31). En annan infallsvinkel ges av Sternvik (2010:373) som bland annat konstaterar att ungas förändrade nyhetskonsumtionsmönster delvis kan förklaras av att de fötts in i det digitala medielandskapet och på så sätt inte etablerat en papperstidningsvana. Dessutom menar Sternvik (2010:375–378) att de traditionella nyhetsmedierna fortsatt har betydelse för ungdomars nyhetskonsumtion men att ungdomar konsumerar dessa via de nya digitala formerna samt att ungdomars nyhetskonsumtion och intresse för nyheter fortsatt befinner sig på relativt höga nivåer. Således bör de förändrade nyhetskonsumtionsmönstren hos unga snarare förstås i termer av förändring än försvagning (Sternvik, 2010:378).

Liksom tidigare forskare har beskrivit den digitala nyhetsmediemiljön kan likheter dras till Kruikemeier och Shehatas (2017:223, 234) studie, som påpekar att trots att den digitala mediemiljön ständigt förändras så bidrar den också till mängder av möjligheter för många olika människor. Möjligheterna i den digitala nyhetsvärlden som finns idag ger upphov till att dess konsumenter kan välja bland åtskilliga nyhetskanaler som lockar dem mest, vad gäller uppmärksamhet, intresse och engagemang. Även Edgerly et al. (2018:192–193, 196–197) har studerat det digitala medielandskapet och har synliggjort att det finns ett positivt samband mellan nyhetskonsumtion och politiskt engagemang på nätet medan andra forskare snarare poängterar och understryker att sambandet mellan traditionella nyhetsformer och politiskt deltagande är avsevärt tydligare. Edgerly et al. (2018:208) förtydligar att det till största del handlar om vilket intresse och intention ungdomarna har när de ska ta till sig information om nyheter, inte vilka medier de använder.

Tidigare presenterad forskning konstaterar att medielandskapet har förändrats drastiskt i takt med digitaliseringens utveckling, vilket har påverkat ungas nyhetskonsumtionsmönster och medievanor. Dock visar studier att unga influeras i stor utsträckning beroende på hur föräldrarnas nyhetskonsumtion ser ut (Huang, 2009; Vercellotti & Matto, 2016; York & Scholl, 2015). Dessa studier har kommit fram till att föräldrars nyhetskonsumtionsmönster präglar och inverkar på hur deras barn konsumerar nyheter. Vercellotti och Matto (2016:163) konstaterar att hemmiljön är viktig när det kommer till allmänbildande kunskaper som berör samhället och politiken. De barn som kan diskutera nyheter hemma tillsammans med sina föräldrar tenderar att förstå och kunna använda de kunskaper som lärs ut under samhällskunskapsundervisningen i större utsträckning än de barn som inte diskuterar nyheter hemma. Således understryks dels vikten av att föräldrar involveras i diskussioner om nyheter med sina barn,

dels involverar sina barn i deras nyhetskonsumtion då det kan stimulera att barn självmant söker sig till nyhetskällor för att söka efter mer information i större omfattning (Vercellotti & Matto, 2016:163–164). Liknande resultat finner York och Scholl (2015) i sin studie. De tillägger att barn och ungdomar i åldersspannet 11–18 år som på ett eller annat sätt tar del av sina föräldrars nyhetskonsumtion tenderar att följa och konsumera nyheter på egen hand, men även i vuxen ålder. Studien konstaterar även att föräldrars konsumtion av nyheter kan komma att påverka hur deras barns framtida beteende formas och gestaltas i ett demokratiskt medborgarskap, vilket i sin tur kan avspeglas i ungdomars intresse, engagemang och deltagande i samhället (York & Scholl, 2015:693–695). Likt nämnda studier påpekar även Huang (2009:118) föräldrars betydelse för ungas nyhetskonsumtionsbeteende och belyser att sambandet även gör sig gällande vid omvända förhållanden, alltså att barn till föräldrar som inte konsumerar nyheter tenderar till att inte vara aktiva nyhetskonsumenter.

3 TEORI

Detta kapitel presenterar dels Leon Festingers dissonansteori innehållande den selektiva exponeringsteorin, dels Robert Dahls demokratiteori för att kunna analysera undersökningens empiriska material. De båda teorierna är omfattande och sträcker sig över flera användningsområden, således kan de inte återges i sin helhet. Vi har därför valt ut de delar ur teorierna som vi anser är mest relevanta för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar. Festingers dissonansteori och selektiv exponering används för att söka förståelse av ett urval av svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtionsmönster och medieanvändning medan Dahls demokratiteori används i huvudsak för att analysera ett urval av svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap.

3.1 Selective Exposure Theory

I syfte att kunna analysera det empiriska materialet vad gäller gymnasieelevers nyhetskonsumtionsmönster och medieanvändning så kommer vi att använda oss av Festingers Cognitive Dissonance Theory och särskilt den delen i teorin som behandlar Selective Exposure.

3.1.1 *Relationen mellan Cognitive Dissonance Theory och Selective Exposure Theory*

Selective Exposure Theory, härnäst benämnd som SET, kan förstås vara en förgrening inom den huvudsakliga Cognitive Dissonance Theory, härnäst benämnd som CDT. Både CDT och SET är utarbetade av den amerikanske socialpsykologen Leon Festinger och handlar i stora drag om människors beteende och handlingsmönster i förhållande till hur information, fysisk som digital, selekteras. Med kognitiv dissonans i CDT avses den psykologiskt obehagliga känslan och spänningar som gör sig gällande hos en individ när två oförenliga sinsemellan tankar uppstår (Myers, 2015:109; Sullivan, 2009:82–83). Det sker alltså en konflikt mellan våra övertygelser och våra beteenden när vi nås av information som inte överensstämmer med vår livsvärld, vilket leder till att individer aktivt försöker minska denna dissonans och således uppnå konsonans genom undvikande av sådana situationer och sådan information. Ett alternativt motiv som kan driva individer att minska kognitiv dissonans är enligt Hart et al. (2009:561) att söka sig till högkvalitativ, objektiv och oberoende information oavsett sympatier eller föreställningar, vilket kan motverka fördomsfullhet gentemot information som inte överensstämmer med föreställningsvärlden. Detta handlingsmönster och beteende förklaras med hjälp av Festingers terminologi i SET i form av selektiv exponering. Å ena sidan söker individer primärt sig till och föredrar information och/eller nyheter som korrelerar med deras världsbild och värderingar, å andra sidan läser och tolkar individer denna information så att den harmonierar med deras föreställningar (Myers, 2015:110). Kort förklarat påverkas vi av våra politiska, religiösa och etiska föreställningar i dels vår informationssökning, dels när vi exponeras inför information och/eller nyheter. Den selektiva exponeringsteorin framhåller följaktligen att människor föredrar information och/eller nyheter som snarare bekräftar än informerar dem (Myers, 2015:110; Sullivan, 2009:465).

3.1.2 Exponering – direkt och indirekt

Inom ramen för Festingers CDT och särskilt den del som berör selektiv exponering i SET konstateras av Strömbäck (2017:80) ha omfattande betydelse för individer i det snabbt föränderliga, komplexa och digitala medielandskapet som gör sig gällande i dagens samhälle. Det omvälvande informationsflödet med obegränsade valmöjligheter har gett upphov till att individer i större utsträckning än någonsin mer eller mindre tvingas selektera det de vill konsumera i nyhetsväg om politik och samhälle, men även välja bort visst medieinnehåll (Strömbäck, 2017:80). Vidare förklarar Strömbäck (2017:81) att individers preferenser till stora delar spelar en avgörande roll för vilken information som selekteras och i sin tur konsumeras, vilket tenderat till att människor främst konsumerar sådant som överensstämmer med deras verklighetsuppfattning och åsikter (se även Myers, 2015; Sullivan, 2009). Således finns en direkt exponering av medieinnehåll där individer självmant gör mer eller mindre medvetna val i sin nyhetskonsumtion och informationssökning, men även en indirekt exponering av information genom algoritmer som på sätt och vis styr individer mot ett visst innehåll och bort från ett annat (Strömbäck, 2017:81–82). Dock pekar studier på, enligt Strömbäck (2017:82), att individers konsumtion och sökande av bekräftande information inte utesluter att utmanande information som inte överensstämmer med världsbilden konsumeras. Utöver detta påtalar även Strömbäck (2017:99–100) konsekvenserna av vilket medieinnehåll som selekteras för konsumtion på digitala och sociala medier, där möjligheterna att direkt eller indirekt exponeras för bekräftande information är mer påtagliga till skillnad från mer traditionella medierna. Algoritmer styr vilket innehåll som tar plats i våra sociala flöden, vilket kan leda till att vi isoleras i filterbubblor där preferenser bekräftas snarare än utmanas (Strömbäck, 2017:100).

3.2 Dahls demokratiteori

För att kunna analysera det empiriska materialet som berör ett urval av svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap så kommer utvalda delar ur Dahls demokratiteori utgöra tolkningsraster. Detta teoriavsnitt kommer särskilt fokusera på Dahls ideala demokratikriterier i en demokratisk politisk process och de formella institutioner som krävs i den reella demokratin.

3.2.1 Dahls demokratikriterier

Den amerikanske statsvetaren Robert A. Dahls (2002:15; 2020:12) demokratibegrepp bottnar i att försöka beskriva ett demokratiskt styrelseskick utifrån dess grekiska ursprung, där ”demos” står för folket och ”kratos” för styre. Dahls (2020:26, 37–39) teori bygger på tanken att demokratibegreppet är både en aktualitet och ett ideal, som till stora delar är svåra att uppnå i sin helhet. Teorin formuleras och konkretiseras till fem kriterier i form av effektivt deltagande, lika rösträtt, upplyst förståelse, kontroll över dagordningen och inkludering av vuxna. Kriterierna bör snarare förstås som riktlinjer och förslag på hur en idealisk demokratisk process ska eller bör gå till väga inom ramen för en demokratisk sammanslutning (Dahl, 2002:169–177, 203). Det första kriteriet, effektivt deltagande, handlar i korthet om att sam-

hällsmedborgarna bör ha lika möjligheter till att delta i och under hela den demokratiska processen. Detta innefattar i sin tur att medborgarna får tillfälle att ge uttryck för åsikter, resonera kring olika beslut och yttra förslag till dagordningen (Dahl, 2002:170). Det andra kriteriet kretsar kring röstberättigande som kan påstås vara det mest inflytelserika incitamentet för medborgare att kunna påverka en demokratisk utfall och process. Just när medborgare ska rösta krävs då att rösträtten är lika för alla där samtliga medlemmar ska ha lika effektiva möjligheter att påverka, således ska varje röst även vara lika mycket värd (Dahl, 2002:171). När medborgares röster är jämlika och de tillåts vara delaktiga i den demokratiska processen krävs också att de har tillgång till alternativa förslag och dess möjliga konsekvenser för att medborgarna ska kunna ta välgrundade beslut. Den allmännyttiga kunskap och adekvata information som förvärvas inom ramen för medborgarnas utbildning är således central. Detta kriterium är det tredje i ordningen som Dahl (2002:175) benämner som upplyst förståelse. Det fjärde kriteriet bygger vidare på de tre som redan presenterats. Om folket ges möjlighet till ett effektivt deltagande, kanaliseras sina kunskaper genom ett likvärdigt röstberättigande och får vara delaktiga i den demokratiska processen krävs kontroll över dagordningen enligt Dahl (2002:177–178). Således fordras att medborgare ges möjligheten, om de så vill, att påverka vilka sakfrågor som ska prioriteras och behandlas (Dahl, 2020:38). Det sista och avslutande kriteriet som Dahl (2020:38) presenterar vidrör vilka som ska utgöras av folket, eller demos, och vilka som ska inkluderas i den demokratiska processen. Detta kriterium är relativt svårt att förhålla sig till beroende på hur demos eller folket definieras och vilka som påverkas av de beslut som tas i den demokratiska processen. Det femte kriteriet handlar således om att vuxna ska inkluderas, vilket motiveras av Dahl på följande sätt: "The citizen body in a democratically governed state must include all persons subject to the laws of that state except transients and persons proved to be incapable of caring for themselves" (Dahl, 2020:78). Samtidigt menar Dahl (2002:203) att det finns en tvetydighet kring vilka som kan definieras som vuxna medborgare men att juridisk ålder har betydelse, vilket påvisar möjligheten att alla medborgare på sikt kan bli fullvärdiga deltagare i den demokratiska processen.

3.2.2 Från ideal till reell demokrati

Utöver de ideala kriterierna som presenterats ovan krävs enligt Dahl (2002:343–345) vissa formella institutioner för att redan existerande och storskaliga demokratier ska kunna fungera reellt, således finns ett förhållande mellan kriterierna och institutionerna. De politiska institutioner som krävs är: valda befattningshavare, fria och opartiska val, yttrandefrihet, alternativa informationskällor, organisationsfrihet och inkluderande medborgarskap (Dahl, 2020:85–86). Det förstnämnda handlar om att valda och representativa politiska beslutfattare har kontroll över parlamentariska beslut. Detta leder över till den andra institutionen då dessa beslutfattare ska röstas fram av vuxna medborgare i fria, opartiska och frekventa val. Yttrandefrihet är det tredje och beskrivs av Dahl (2020:85–86) som medborgares rätt, utan risk för att utsättas för hot eller straff, att yttra sina åsikter i politiska sammanhang och även att kunna kritisera olika politiska institutionella komponenter. Nästa institution beskrivs på följande sätt av Dahl:

Access to alternative sources of information. Citizens have a right to seek out alternative and independent sources of information from other citizens, experts, newspapers, mag-

azines, books, telecommunications, and the like. Moreover, alternative sources of information actually exist that are not under the control of the government or any other single political group attempting to influence public political beliefs and attitudes, and these alternative sources are effectively protected by law. (Dahl, 2020:86)

De två sista formella institutionerna är organisationsfrihet och ett inkluderande medborgarskap, vilka är nödvändiga i storskaliga demokratier enligt Dahl (2020:86). Den förstnämnda behandlar medborgarnas rätt till att skapa och involvera sig i självständiga sammanslutningar, såväl intressegrupper som politiska partier, utifrån sina intressen och rättigheter. Det sistnämnda ska genomsyra de ovan listade, där ingen vuxen människa som innefattas inom lagens ramar får nekas dennes rättigheter att vara delaktig i det demokratiska systemet. Således ska varje medborgare ges möjlighet att rösta i fria val på politiska beslutsfattare, ha rätt till att yttra sina åsikter, att bilda och delta i oberoende organisationer samt ha tillgång till alternativa informationskällor (Dahl, 2002:344; 2020:86). Förhållandet mellan ideal och real i Dahls demokratiteori gör sig gällande om de ideala kriterierna tillfredsställs i storskaliga och redan existerande demokratier, vilket kan skapa grogrund för en polyarkal demokrati (Dahl, 2020:90–92).

4 METOD OCH MATERIAL

I detta kapitel presenteras och motiveras de metodologiska överväganden och val som gjorts i studien för att kunna uppnå syftet och besvara frågeställningarna. I nästkommande underrubriker redogör vi för vår forskningsdesign, datainsamling och urval, hur undersökningen genomförts och vilken metod som ligger till grund för bearbetning och analys av empirin. De två avslutande underrubrikerna berör studiens trovärdighet och pålitlighet samt de forskningsetiska överväganden som gjort sig gällande i vår studie.

4.1 Forskningsdesign

Då vi inom ramen för denna uppsats avser att undersöka ett urval av svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtion och upplevelser av denna i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap, valdes en kvalitativt inriktad metod för datainsamling i form av intervjuer. Detta kan anses som ett lämpligt tillvägagångssätt för att kunna utforska och kartlägga dessa gymnasieelevers nyhetskonsumtionsmönster samt deras tankar och åsikter (Denscombe, 2018:268; Kvale & Brinkmann, 2014:142–143). Forskningsdesignen ger upphov till möjligheter att närmare undersöka fenomenet då den intervjuade personens erfarenheter utgör samtalets kärna, vilket således bidrar till privilegierad information och insikter inom det valda studiefältet. Då det enskilda fallet står i centrum för undersökningen kan studien kategoriseras som teorikonsumerande där vår uppgift är att med hjälp av befintliga teorier och förklaringsfaktorer klargöra vad som skett i det undersökta fallet (Esaiasson et al., 2017:42,89–90). Utöver detta kan forskningsstrategin påstås vara en hybrid av induktion och deduktion som då kan förstås som abduktion. Induktion och deduktion som termer förekommer flitigt i anknytning till kvalitativ forskning och forskningsintervjuer, där empirin har en omfattande roll men där växelverkan gentemot teori och tidigare forskning gör sig gällande för att generera ny kunskap (Esaiasson et al., 2017:285). Vidare valde vi att i linje med både Denscombe (2018:269) samt Kvale och Brinkmann (2014:45) att utforma semistrukturerade intervjuer. Det halvstrukturerade tillvägagångssättet bidrar till att den intervjuade tillåts ta stort utrymme för att begrunda och besvara de frågor som konstruerats i intervjuguiden (se bilaga 2) samt att vi som intervjuare kunde förhålla oss flexibla, styra samtalets riktning beroende på respondentens svar och be om förtydliganden eller ytterligare motiveringar. Detta har tillfört att respondenten kunnat formulera egna svar på de öppna intervjufrågorna och getts utrymme att reflektera kring de mer slutna frågorna. Således kan den valda forskningsdesignen anses som lämplig för att samla in adekvat data som kan bidra till att uppnå föreliggande studies syfte och frågeställningar.

Den intervjuguide som använts vid intervjutillfällena har konstruerats tematiskt utifrån tre ämnesområden som vi anser är relevanta för vår studie, dessa är: *Demokrati – engagemang, deltagande & politiskt intresse*, *Nyhetskonsumtion* och *Källkritik*. Dessa teman har utformats med stöd av bakgrund och tidigare forskning (se kapitel 2). Utöver detta ska tilläggas att vårt metodologiska grepp var att genomföra så kallade personliga intervjuer med en elev åt gången, vilket delvis motiveras av praktiska skäl då information endast härstammar från den intervjuade personen förklarar Denscombe (2018:270). Detta har även bidragit till både underlättande vid transkribering och att kunna särskilja data mellan de intervjuade. Vi båda har deltagit vid

de semistrukturerade och personliga intervjutillfällena, men av geografiska och avståndsmässiga skäl har en av oss medverkat på direktlänk via Zoom (se avsnitt 4.3 Genomförande). Således har intervjuerna genomförts delvis på plats och delvis i realtid med både visuell och auditiv kontakt för att efterlikna ett fysiskt möte ansikte mot ansikte (Denscombe, 2018:287; Kvale & Brinkmann, 2014:190).

4.2 Datainsamling och urval

Då föreliggande studie är kvalitativt inriktad så fixeras datainsamlingen vid inhämtning av vad Patel och Davidson (2019:52) benämner som mjuka data. Denna data är förenad med respondentens upplevelser av det undersökta fenomenet, vilket ger upphov till att det empiriska materialet som härstammar från varje intervjutillfälle måste tolkas och förstås (se avsnitt 4.4 Databearbetning och analys). Således finner vi ett större intresse för de ord och den data som kommer till uttryck utifrån vår kvalitativa forskningsdesign än de siffror och statistik som har en framtonad roll vid kvantitativt inriktade studier (Patel & Davidson, 2019:55). När data har samlats in har vi lagt särskilt stor omsorg och känslighet vid det rådande intervjusammanhanget och respondenternas integritet samt sett till att deras erfarenheter och reflektioner fått komma till uttryck i samtalet, vilket korrelerar med de riktlinjer som föreslås av Patel och Davidson (2019:104–105). Vidare kan datainsamlingen påstås präglats av relativt hög grad av standardisering och relativt låg grad av strukturering vilken konkret avser att i princip alla intervjufrågor har ställts i den ordning som bestämts (se bilaga 2) till alla respondenter samt att respondenterna tilläts ta stort svarsutrymme och tid för att utforma förklaringar på de ställda frågorna (Patel & Davidson, 2019:98–101). Utöver detta ska poängteras att när de insamlade empiriska materialet transkriberats inleddes analys- och kodningsarbetet, vilket Denscombe (2018:52) förklarar är vanligt förekommande och associeras vid kvalitativt inriktad forskning.

För att uppnå föreliggande studiens syfte och frågeställningar krävs att undersökningen utgår från gymnasieelevers nyhetskonsumtion och deras upplevelser av denna. Således utgörs undersökningens urval av tio gymnasieelever som studerar sitt sista år på ett högskoleförberedande program i en medelstor stad i Mellansverige. Motivet till detta urval grundar sig dels i att dessa elever möjligen samlat på sig mer kunskaper och erfarenheter under sin gymnasieutbildning än de elever som precis påbörjat sin utbildning, dels i kravet att respondenterna skulle ha läst åtminstone två kurser samhällskunskap på gymnasienivå (se avsnitt 2.1.2). Urvalet har utformats i enlighet med vad Denscombe (2018:58) benämner som ett explorativt urval, vilket lämpar sig väl för småskaliga och kvalitativa studier men även för att bidra till nya insikter och information om det studerade fenomenet. Vidare bygger undersökningen även på vad Denscombe (2018:71) förklarar som ett bekvämlighetsurval, där vi använt oss av respondenter som funnits nära till hands. Motivet till detta metodologiska val är primärt att studien ska genomföras inom en avgränsad tidsram och att en av oss sedan tidigare haft kontakt med respondenterna, vilket underlättat både undersökningens och studiens genomförande. Detta kan vara fördelaktigt då Denscombe (2018:282) påtalar att tillit och en god relation till intervjuobjektet är nyckelord för en framgångsrik intervju. Kort ska tilläggas att samtliga respondenter var 18

år gamla vid intervjutillfället och könsfördelningen var nästintill jämn med fyra flickor och sex pojkar.

4.3 Genomförande

Genomförandet av undersökningen inleddes med att vi tog kontakt med en lärare på en gymnasieskola i en medelstor stad i Mellansverige och informerade om vår studiens syfte och forskningsområde. Därefter tillfrågade läraren en av sina klasser om det fanns tio elever som skulle vara intresserade av att delta i vår undersökning. De elever som var intresserade ombads att fylla i en enkät där de delade med sig av sina kontaktuppgifter för vidare kontakt. I enkäten fick eleverna dessutom föreslå tid och datum för att kunna genomföra intervjun. I samband med tidbokning delades informationsbrevet (se bilaga 1) ut till eleverna så att de kunde sätta sig in i studien och även göra sig införstådda i vad deras deltagande i undersökningen innebar innan de signerade. Intervjuerna genomfördes under tre tillfällen i slutet av november 2021 och tidsåtgången varierade mellan 20–35 minuter. Vid intervjutillfället var en av oss på plats på gymnasieskolan och den andra på direktlänk genom videokonferensplattformen Zoom. Genom att respondenterna signerade informationsbrevet så gav de sitt samtycke att intervjun spelades in, vilket gjordes med hjälp av både Zoom och våra mobiltelefoners röstmemoapplikation för att säkerställa att ingen data gick förlorad. Inspelningarna gjorde transkriberingsprocessen möjlig där ljudmaterial ska omvandlas till skriftspråk (Denscombe, 2018:395). Transkribering av intervjuerna gjordes i anslutning efter att de genomförts där viss kommentering och analys inleddes. För att säkerställa att transkriberingarna genomförts korrekt har ljudmaterialet lyssnats igenom vid upprepade tillfällen. Efter transkribering har ljudfilerna raderats. Råmaterialet har därefter strukturerats, sammanställts och färgkodats i ett gemensamt dokument. Respondenterna har anonymiserats och material som på något sätt kan spåras till dem har utelämnats.

4.4 Databearbetning och analys

Den analysmetod som ligger till grund för att kunna bearbeta och analysera det empiriska materialet korrelerar till stora delar med den innehållsanalys som konkretiseras av Denscombe (2018:400–403). Denna databearbetningsmetod kan appliceras på vilken text som helst eftersom fokus för analysen är den information som återfinns i själva texten där målet är att försöka finna budskap, karakterisera ett visst fenomen eller undersöka vissa företeasers frekvens genom att synliggöra åsikter, synsätt och budskap. Genom att bryta ner texten i mindre segment och beståndsdelar ska dessa delar sedan komponeras för att på så sätt kunna bilda relevanta kategorier enligt Denscombe (2018:402). Nedbrytningen av textens olika delar inleddes efter upprepade närläsningar av det empiriska materialet för att försöka finna adekvata utsagor, från olika respondenter, som överensstämde med varandra. Dessa färgkodades med överstrykningspennor för att få en överblick av materialet och bildade tillfälliga kategorier utifrån studiens syfte och frågeställningar (Denscombe, 2018:402; Kvale & Brinkmann, 2014:241–242). Efter fortsatt analys- och kodningsarbete av de olika mindre enheterna växte

mer precisa och övergripande teman succesivt fram som korrelerade med de mindre enheterna (Kvale & Brinkmann, 2014:243–244). De enheter som kodats överensstämmer med de utarbetade och precisa teman där relevanta utsagor kommer att presenteras för att kunna uppnå studiens syfte och besvara frågeställningarna. Kort ska tilläggas att det finns en viss begränsning och svårigheter i analysmetodens möjligheter att åskådliggöra textens implicita meningar eller sådant som uppstått innan och/eller efter texten konstruerats (Denscombe, 2018:403), vilket gör att vi inte kan väga in sådant som skett innan eller efter inspelningen i vårt underlag.

I föreliggande studie har tre övergripande kategorier och sju teman konstruerats. För att åskådliggöra hur kodnings- och kategoriseringsarbetet av det empiriska materialet gått till, följer här en redogörelse för hur temat *Föräldrars inverkan på ungdomars nyhetskonsumtion* konstruerats och utvecklats. Efter att samtliga intervjutillfällen utförts och sedan transkriberats inleddes upprepad genomläsning av det empiriska materialet för att bli välbekant med innehållet. Därefter påbörjades färgkodningsarbetet där utsagor som kunde kopplas till om eleverna upplevde någon form av påverkan av deras föräldrars nyhetskonsumtion tilldelades färgen grön och en siffra. Denna procedur genomfördes på samtliga transkriberingar dels för att finna sådant som förenar, dels sådant som särskiljer för att undersöka särskilda budskaps och åsikters frekvens. Med utgångspunkter i det som förenar och det som skiljer de färgkodade enheterna har en temabeteckning formats som innesluter dessa, vilket gjort det möjligt för oss att besvara studiens syfte och frågeställningar. Temat som konstruerats illustreras med de färgkodade enheterna som i sin tur är anonymiserade utsagor från undersökningens respondenter. På så sätt har vi ställt varje utsaga i respektive tema gentemot studiens syfte, frågeställningar, tidigare forskning samt de teorier som valts ut.

4.5 Trovärdighet och pålitlighet

Då en kvalitativ ansats har använts i vår studie förändras innebörden av begreppen validitet och reliabilitet då förutsättningarna skiljer sig åt i jämförelse med kvantitativt inriktade studier (Bryman, 2018:465; Denscombe, 2018:419–421; Patel & Davidson, 2019:133). Utöver detta understryker Patel och Davidson (2019:133) även vikten av att forskningsprocessen ska präglas av kvalitet där studiens syfte och frågeställningar är fundamentala och ska ställas gentemot den data som samlats in. Bryman (2018:466) föreslår att de mer träffsäkra begreppen trovärdighet (validitet) och pålitlighet (reliabilitet) bör användas för att bedöma kvalitativt inriktade studier. Vidare poängterar Denscombe (2018:420–421) att bedömningskriteriet för en kvalitativ studies trovärdighet kretsar kring att forskaren måste övertyga sina läsare om att den data som samlats in vid undersökningen är exakt, träffsäker och insamlad genom god praxis. Således handlar trovärdigheten i vår studie om att vi på ett öppet och transparent sätt redogör för hur undersökningen genomförts (se avsnitt 4.3), hur insamlade data har analyserats (se avsnitt 4.2 och 4.4) och presentera resultat som bidrar till att vi kan uppnå studiens syfte och besvara föreställningarna. Utöver detta förmår vi att enbart undersöka det vi avser undersöka, vilket handlar om ett urval av svenska gymnasieelevers i en medelstor stad i Mellansveriges nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap. Vårt rättesnöre genom hela arbetsprocessen har varit att säkerställa så hög kvalitet som möjligt genom att ständigt

ställa metodval, empiri och analysmetod gentemot studiens syfte och frågeställningar. De motiveringar som kretsar kring denna studies trovärdighet leder över till bedömningskriteriet pålitlighet som uppnås om andra forskare kan genomföra liknande studier och komma fram likartade resultat och slutsatser. Denscombe (2018:420) förklarar, likt ovan, de svårigheter som gör sig gällande vid kvalitativa studiers möjlighet vad gäller upprepning och pålitlighet. Men vi som kvalitativt inriktade forskare kan stärka pålitligheten i vår studie genom att systematiskt åskådliggöra på vilka grunder de val och tillvägagångssätt som gjorts, vilket gör att andra forskare kan bedöma dessa grundvalars rimlighet (Denscombe, 2018:421). Detta erfordrar att beslut kring valda metoder, genomförande, undersökning och analys tydligt återges så att andra forskare dels kan bedöma studiens delar, dels kan utföra snarlika studier. Till skillnad från Denscombe använder Patel och Davidson (2019:131–132) begreppet tillförlitlighet i stället för pålitlighet, vilket de förklarar med att vi som intervjuare besitter en viss förmåga i att värdera och bedöma det som uppstår i samtal med respondenten. Detta i sin tur relaterar i stor utsträckning till tillförlitligheten i studien. Genom att vi återkommande varit transparenta i vår återgivning av valda metoder för datainsamling och analys samt hur undersökningen genomförts är vår förhoppning att tillförlitligheten i studien stärkts.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Vi som forskare har på ett övergripande och allomfattande sätt tagit de etiska principerna och kraven i beaktning som presenteras av Vetenskapsrådet (2017:8) för att på så sätt både kunna genomföra samhällsvetenskaplig forskning av hög kvalitet och upprätthålla god forskningssed. De riktlinjer som Vetenskapsrådet (2017:8) författat för samhällsvetenskaplig forskning är att vi som forskare förväntas tala sanning i vår studie, att vi på ett transparent sätt redogör för valda metoder och vårt resultat, att vi inte skadat eller på något sätt riskerat våra respondenters säkerhet samt att vi inte gjort oss skyldiga till stöld av andra forskares resultat. Utöver dessa allmänna levnadsregler återfinns fyra huvudkrav vad gäller forskningsetiska principer som behövs uppfyllas för att uppnå god forskningssed som vi tagit i beaktning. Dessa huvudkrav är: informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet (Bryman, 2018:170–171; Denscombe, 2018:438–446; Patel & Davidson, 2019:84). Mer ingående har *informationskravet* uppfyllts då undersökningens respondenter informerats om studiens syfte och vad deras frivilliga deltagande i undersökningen har inneburit genom mejlutskick av informationsbrevet (se bilaga 1) innan intervjun ägde rum. I informationsbrevet ombads respondenterna att signera för att på så sätt bekräfta sitt samtycke för deltagande i undersökningen, således har *samtyckeskravet* uppfyllts. Vidare har *konfidentialitetskravet* tagits i beaktning då respondenterna informerats om att deras yttranden förblir anonyma och kommer att behandlas med försiktighet och varsamhet samt att all information som kan spåras till dem kommer att utelämnas för att inte röja deras identitet. Detta leder oss in på *nyttjandekravet* som ställer krav på oss forskare att enbart använda respondenternas yttranden för studiens ändamål. Utöver detta ska tilläggas att konfidentialitetskravet särskilt har värnats om i vår undersökning, då vissa ämnen som behandlas inom ramen för intervjun kan upplevas som känsliga av respondenten (Kvale & Brinkmann, 2014:227–228). Således har vi inför varje intervjutillfälle framhållit detta med förhoppningen att öka tryggheten att yttra sig.

5 RESULTAT OCH ANALYS

Resultatet från vår undersökning presenteras i detta kapitel tillsammans med analys utifrån studiens bakgrund, tidigare forskning och teoretiska ramverk. Tre övergripande kategorier har utformats med utgångspunkt i studiens frågeställningar. Dessa tre är *Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap*, *Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till Selective Exposure Theory* och *Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till Dahls demokratiteori*. Inom ramen för varje övergripande kategori har två till tre teman konstruerats som korrelerar med studiens frågeställningar, bakgrund, tidigare forskning och teoretiska ramverk. Dessa teman belyses med hjälp av utsagor från undersökningens resultat och beskriver olika perspektiv kring det undersökta fenomenet.

5.1 Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap

Denna kategori ämnar besvara studiens första frågeställning vilken är: *Hur upplever ett urval av tio svenska gymnasieelever i en medelstor stad i Mellansverige sin nyhetskonsumtion i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap?* I nästkommande underrubriker kommer tre teman att presenteras med hjälp av relevanta utsagor från undersökningens resultat. De tre teman som följer är: *Nyhetskonsumtion – vad, hur och varför*, *Källkritisk förmåga* samt *Föräldrars inverkan på ungdomars nyhetskonsumtion*.

5.1.1 Nyhetskonsumtion – vad, hur och varför

Resultatet pekar på att majoriteten av eleverna har ett övergripande intresse för nyheter om politik och samhälle som berör likväl nationella som internationella nyheter. Den sammantagna bilden är att eleverna upplever det som viktigt att vara uppdaterad om vad som händer i sin omvärld och konsumerar således nyheter. De elever som är särskilt nyhetsintresserade kan exemplifieras med yttranden från elev A och elev G:

Ja alltså, jag skulle säga att jag är intresserad av nyheter om politik och samhälle eftersom jag följer nyheterna ganska bra. (Elev A)

Ja, jag är absolut intresserad av nyheter. Om det är någonting som har skett så tar jag mig gärna tid och läser om det för att förstå vad som har skett. (Elev G)

Elev B tillägger även att:

Det är ju klart att man vill hänga med och hålla koll på vad som händer. Man kan ju inte forma egna åsikter om man inte sätter sig in i vad som sker just nu och vad man tycker och tänker om det. Det är lättare att bilda sig en uppfattning om vad man själv tycker om man har någonting att reagera på. (Elev B)

Det här kan möjligtvis förstås som att elev B ser nyhetsmediet som en plattform och verktyg för att tillgodose sig med samhällsviktig information som därigenom kan bidra till det egna åsiktsbildandet. Informationsinhämtningen och begrundan av de uppgifter som uppges från nyheterna är väsentlig för att hen ska bilda sig en uppfattning och ha åsikter kring en viss händelse. Vidare antyder resultatet att det kan finnas en koppling mellan nyhetskonsumtion, politiskt intresse och aktivt politiskt deltagande då rapportering av politiska sakfrågor och händelser förekommer i nyhetsmedia (se även Amnå, 2016). Detta resonemang kan exemplifieras av elev D som uttrycker:

Ja, jag har ett nyhetsintresse. Jag tycker, på samma sätt som jag har valt att engagera mig och tycker om politik, att nyheter är intressant eftersom det är sammankopplat med politik på ett eller annat sätt. Allt har ju någon koppling till politik och det hänger ju ihop med det politiska engagemang jag har. (Elev D)

I kontrast till de elever som uttrycker sig ha ett nyhetsintresse tyder resultatet på att tre elever knappt konsumerar nyheter eller är särskilt intresserad av dem, men trots detta tycker dessa elever ändå att det är viktigt att vara informerad om vad som händer i deras omvärld. Följaktligen verkar individens intresse, i synnerhet deras politiska intresse, ha betydelse för hur och om nyheter konsumeras eller inte (se också Shehata & Wadbring, 2012; Strömbäck et al., 2013). Elev J beskriver sin upplevelse av nyheter på följande sätt:

De nyheter som går på morgonen, typ de från SVT, är jag kanske inte alltid så intresserad av. (Elev J)

En nyansering av detta svar görs av elev F och I som uttrycker att:

Det är jätteviktigt att vara informerad. Men jag har egentligen inget intresse av att aktivt titta på nyheterna utan det är mer för att vara medveten om vad som händer. (Elev F)

Jag skulle säga att jag är ganska intresserad av nyheter om politik och samhälle. [...] När jag väl lyssnar eller ser på nyheterna så är det väldigt intressant, men det är inte alltid att jag söker upp nyheter eller letar efter dem. [...] Jag tycker att de andra nyheterna, om politik och samhälle, är så tragiska så jag har nästan gett upp på dem. Det är typ samma tugg hela tiden så jag har faktiskt tagit lite avstånd från dem. (Elev I)

I det här sammanhanget kan en tolkning vara att trots att eleverna frivilligt inte söker sig till nyheter så förses de ändå med samhällsviktig information om vad som händer i deras omvärld. Vissa tendenser till ett nyhetsundvikande kan skönjas hos dessa elever då nyhetsintresset är tämligen svalt (se också Edgerly et al., 2018; Ksiazek et al., 2010). Vad gäller gymnasieelevernas upplevelser av hur ofta och/eller hur sällan de konsumerar nyheter om politik och samhälle uppgav hälften att de dagligen eller flera gånger under dagen följer nyhetsrapporteringen. Detta exemplifieras med hjälp av elev A och E som yttrar:

Men jag skulle väl säga någonstans mellan en gång om dagen eller varannan dag. Man får ju ändå upp notiser typ hela tiden och även om man inte läser världens längsta artikel så läser man ju lite om politik då och då varje dag. (Elev A)

Jag skulle säga att det är väldigt olika hur jag konsumerar nyheter. Just nu känns det som att det händer rätt så mycket. Så fort det kommer upp någonting så brukar jag i alla fall läsa rubriken och ingressen. [...] Jag brukar försöka skrolla igenom nyhetsflödet minst en gång om dagen, oftast flera gånger. (Elev E)

Elev A och E uppger att de är osäkra på hur ofta de i genomsnitt konsumerar nyheter, men att det åtminstone sker en gång per dag eller varannan dag. Elev C och H poängterar att de också konsumerar nyheter varje dag och att det främst sker genom digitala och sociala medier:

Om jag tänker på de här små och lite kortare nyhetsartiklarna från Aftonbladet och Omni så är det varje gång jag får en notis och det händer ju hela tiden, flera gånger varje dag. (Elev C)

Jag skulle nog säga att jag konsumerar nyheter om politik och samhälle varje dag på något sätt. Jag använder Instagram ganska frekvent och det känns nästan som att allting utspelar sig eller grundar sig i något politiskt. [...] Sen läser jag också tidningar digitalt dagligen. (Elev H)

Dessa utsagor visar alltså att även om eleverna inte alltid läser alla artiklar eller följer varje nyhetsändring, så får de med hjälp av digitala medier som exempelvis nyhetsappar och sociala medier en uppdaterad bild om vad som händer i världen och runt omkring dem (se även Amnå et al., 2016; Arkhede & Ohlsson, 2015; Holt et al., 2013; Kruikemeier & Shehata, 2017; Shehata & Wadbring, 2012). Den andra hälften av eleverna anger att de några gånger eller ett fåtal gånger i veckan konsumerar nyheter om politik och samhälle. En intressant aspekt i detta sammanhang är att elev B, G och I påtalar skolans roll i deras nyhetskonsumtion och säger:

Jag brukar titta på nyheterna några gånger i veckan i genomsnitt. Kanske inte varje dag, men när vi kollar i skolan så blir det ju oftare. (Elev B)

Jag skulle säga att jag aktivt konsumerar och tar in nyheter några gånger i veckan. Det händer ibland att det går någon dag att jag inte läser tidningen på morgonen. Oftast så kollar vi ju nyheterna i skolan. (Elev G)

Jag skulle nog säga att jag konsumerar nyheter om politik och samhälle typ en gång eller ett fåtal gånger i veckan. Det är främst i skolan som vi kollar och diskuterar om dem. Om vi inte skulle kolla nyheterna i skolan så hade jag nog inte haft någon koll. (Elev I)

De här utsagorna visar betydelsen av skolans och samhällskunskapsämnets roll där nyhetsbevakning implementeras inom ramen för undervisningen, vilket i förlängningen bidrar till att elevers nyhetskonsumtion verkar öka (se även Lgy11; Mathé & Hesby, 2020; Olsson, 2016; Sandahl, 2015; 2019; Vercellotti & Matto, 2016). Även om varierande konsumtionsmönster

kan skönjas mellan gymnasieeleverna så visar resultatet tendenser av en kontinuerlig nyhetskonsumtion hos samtliga elever. Detta pekar möjligtvis på att eleverna anser sitt nyhetskonsumerande som tämligen viktigt för allmänbildande syften och för att utvidga förståelsen av deras omvärld (se också Holt et al., 2013; Sternvik, 2010). Detta illustreras av följande elever:

Ja, jag tycker det är viktigt att konsumera nyheter som handlar om politik och samhälle. Av samma anledning att man måste vara allmänbildad och ha koll på det samhälle vi lever i. (Elev D)

Alltså jag tycker att det är viktigt att konsumera nyheter om politik och samhälle även om jag inte gör det särskilt ofta. (Elev I)

Ovanstående utsagor visar betydelsen av att konsumera nyheter om politik och samhälle, även om alla intervjuade gymnasieelever inte gör det i lika stor utsträckning. Utöver detta finns också ett perspektiv som belyser samtalande och diskussion av de nyheter som eleverna konsumerar. Majoriteten av eleverna uttrycker att de diskuterar nyheter med klasskamrater, vänner, föräldrar och/eller lärare från ofta till mer sällan, men att de ändå ser diskussioner som värdefulla. Detta belyser elev B, H och J:

Jag brukar inte diskutera nyheter om politik så ofta. Men jag brukar diskutera med mina klasskamrater, lärare eller mina föräldrar om vad som sägs på nyheterna. (Elev B)

Vi brukar ibland diskutera nyheterna i klassrummet efter att vi tittat på dem på lektionen. Det är väl snarare samhällsfrågor vi diskuterar med varandra och varför det ser ut på ett visst sätt och vilka lösningar som ges. [...] Det är alltid intressant att diskutera nyheter med andra, då får man nya perspektiv. (Elev H)

Det är definitivt värdefullt att diskutera med andra. Jag får höra mina egna tankar, resonera och reflektera och även höra andras tankar. (Elev J)

Innehållet i dessa utsagor indikerar att eleverna upplever att det finns ett mervärde i att diskutera nyheter om politik och samhälle med andra, där perspektivvidgning och åsiktsutbyte är ledord i denna diskussionsbenägenhet (se även Mathé & Hesby, 2020; Vercellotti & Matto, 2016). Uttalandet av elev B kan förstås i relation till förekomsten av allmänna diskussioner av nyhetsinnehåll, snarare än specifika nyhetshändelser om politik och samhälle (se även Amnå et al., 2016).

5.1.2 Källkritisk förmåga

Vad gäller källkritisk förmåga i elevernas nyhetskonsumtion och informationssökning så påvisar majoriteten goda kunskaper och förmågor i att granska, tolka och värdera innehåll från mediekanaler och informationskällor (se även Huang, 2009; Lgy11; OECD, 2010). Vid jämförande av innehåll från skilda nyhets- och informationskällor används nästintill uteslutande den internetbaserade sökmotorn Google med dennes olika sökfunktioner, vilket kan spåras till

lateral läsning (se även McGrew, 2020; McGrew & Byrne, 2020). Yttranden från elev D och F kan representera samtliga:

Det första jag gör är att googla. Om jag ser att det har hänt någonting så googlar jag på nyckelord. Och sen finns det ju olika funktioner så man kan välja typ senast utlagt eller populärast. Jag filtrerar sökningen. Om det inte kommer upp någonting i början så fortsätter jag filtrera och hittar man ingenting då så börjar jag kolla i sociala medier och då brukar jag vara tvungen att leta lite. (Elev D)

Jag brukar försöka använda flera olika källor och jämföra dessa sinsemellan. Om det bara är en artikel som existerar så tror jag inte riktigt på det. Om alla skriver olika om samma sak så litar jag inte på någon tidning. Men om alla skriver likadant, då blir det mer trovärdigt, så då litar jag på dem. (Elev F)

Elev C och E nyanserar dessa uttalanden och uppmärksammar vikten av att vara källkritisk mot nyheter och information som sprids på sociala medier:

Jag tror att sociala medier kan förstöra ganska mycket. För sociala medier används ju kanske främst av ungdomar som kanske inte är så källkritiska och kanske litar på allting de ser. Jag vet att jag sett väldigt många på sociala medier som har lagt ut någonting som kanske inte alls stämmer eller delar vidare någonting som andra har delat. Det finns ingen säker källa som kan instämna att det här stämmer. Det är ju jättefarligt att information sprids så snabbt. Men det är väl så med sociala medier, det är lite risky. (Elev C)

Jag har svårt för att folk inte är så källkritiska på sociala medier, utan att de delar vad som helst utan att sätta sig in i det. Så ofta tar jag information från sociala medier med en nypa salt. (Elev E)

De källkritiska iakttagelserna från utsagorna av elev C och E kan förstås som viktiga element i granskande av information då tidigare forskningen konstaterat att den sociala medieplattformen utgör en fundamental del av ungdomars nyhetsinhämtning (se även Arkhede & Ohlsson, 2015). Utöver sökmotorn Google och sociala medieplattformar använder hälften av gymnasieeleverna sig också av kommunikation med personer i deras närhet för att säkerställa att samhällsviktig information från nyheter stämmer. Elev A, H och J exemplifierar detta på följande sätt:

Jag skulle säga att jag först och främst vänder mig till mina vänner och pratar om det, eller till min familj. (Elev A)

Jag skulle nog bolla med människorna i min närhet och se om de hört samma grej, det kan ju vara så att informationen kommer från värsta fejsidan eller någonting. (Elev H)

Jag skulle säga att jag försöker ifrågasätta all information som jag tar till mig. Var exempelvis Magdalena Andersson ens statsminister i sju timmar? Var hon ens statsminister? Eller var det bara en meme (skämt) på sociala medier? Och sen när morfar säger att det är sant, så tror man ju på det. (Elev J)

Innehållet från ovanstående utsagor kan indikera att eleverna vill jämföra och säkerställa den information som kommer till uttryck på sociala medier med de personer som konsumerar mer traditionella nyhetsmedier, vilka i sammanhanget kan anses som mer trovärdiga. Detta kan förstås i enlighet med den tidigare forskning som presenterat hur åldersfaktorn kan utgöra samband med vilka nyhetsmedier som konsumeras (se även Arkhede & Ohlsson, 2015; Holt et al., 2013). Till skillnad från ovanstående utsagor uttrycker ett fåtal elever att de inte är särskilt källkritiska i varken sin nyhetskonsumtion eller i sin informationssökning:

Jag använder källor som jag tänker är tillförlitliga från början. Jag kollar inte direkt Flashback för nyheter. Därför är jag inte särskilt aktivt källkritisk gentemot de tidningar jag väl följer. Jag tror ändå att de nyheter jag följer är trovärdiga. (Elev A)

Jag är nog inte så källkritisk i min nyhetskonsumtion eftersom jag inte konsumerar så mycket nyheter. (Elev I)

Först och främst skulle jag säga att jag är källkritisk i de fall jag måste. (Elev J)

Dessa utsagor kan signalera om svårigheter i fakta- och informationssökning och att eleverna ständigt möts av ett digitalt uppdaterat flöde med information och nyheter som kanske inte alltid källkritiskt granskas. Detta skulle kunna få konsekvenser för det demokratiska samhället om den yngre generationen präglas av ett digitalt medieanvändande där information inte kritiskt granskas (se även Huang, 2009; McGrew, 2020; McGrew & Byrne, 2020; OECD, 2010; Sternvik, 2010).

5.1.3 Föräldrars inverkan på ungdomars nyhetskonsumtion

Resultatet antyder att samtliga gymnasieelevers föräldrar dagligen konsumerar nyheter på ett eller annat sätt. Majoriteten av eleverna uppger att deras föräldrar främst konsumerar nyheter om politik och samhälle via traditionella medier, men även via digitala medier (se även Holt et al., 2013). Några exempel på hur föräldrarna konsumerar nyheter om politik och samhälle synliggörs i följande utsagor:

Jag tror att de främst konsumerar tv-sända nyheter. Pappa brukar ofta sitta med sina nyhetsappar och skrolla. (Elev B)

Mina föräldrar läser ju papperstidningen varje dag och kollar även på tv-nyheterna. Ibland brukar de till och med göra båda sakerna samtidigt. Och sen tror jag också att de har olika nyhetsappar som de brukar läsa. (Elev C)

Ja, mina föräldrar läser också tidningen och kollar på nyheterna. De kollar nog faktiskt mer på tv-nyheterna på kvällen än vad de läser tidningen. (Elev G)

Med grund i ovanstående utsagor antyder resultatet fortsättningsvis att merparten av eleverna påverkas av föräldrarnas nyhetskonsumtion, om än på olika sätt och i olika utsträckning. Några elever upplever en direkt påverkan medan andra säger sig påverkas mer indirekt av föräldrarnas nyhetskonsumtion. De elever som påverkas direkt av föräldrarna kan tolkas konsumera nyheter om politik och samhälle på liknande sätt som sina föräldrar. Andra elever upplever en mer indirekt påverkan av föräldrarnas nyhetskonsumtion, där föräldrarnas nyhetskonsumerande kan ge upphov till diskussioner i hemmet:

Jag tror väl att eftersom mina föräldrar konsumerar nyheter så har jag lärt mig att jag också borde göra det. (Elev A)

Jag tror att deras nyhetskonsumtion gör att vi diskuterar mer. För att om det är någonting som jag inte har sett eller missat då kommer min morsa hem och börjar prata om det och gör att jag måste kolla på det. (Elev D)

Jag har alltid mer eller mindre suttit med mina föräldrar när de tittar på nyheterna, speciellt när pappa tittar på Morgonstudion på SVT. Då blir det att man sätter sig och tittar på det. Det kanske har blivit så att man är intresserad av det och att jag borde lära mig utav det eftersom mina föräldrar gör det. Så mina föräldrars intresse kanske har påverkat mig att själv följa nyheterna. (Elev E)

Jag tror att deras nyhetskonsumtion nog påverkar mig mer indirekt än direkt. Att om de pratar om någonting så kanske det är kul att själv vara lite insatt och kunna vara med i diskussionen. (Elev H)

Utöver dessa utsagor antyder även resultatet att en minoritet av eleverna inte upplever någon påverkan av sina föräldrars nyhetskonsumtion. Yttrandet av elev I representerar denna grupp:

Jag skulle säga att jag inte påverkas någonting av mina föräldrars nyhetskonsumtion. Bortsett från det att de tycker att jag borde kolla mer på nyheterna. (Elev I)

Samtliga utsagor från ovan kan ge indikationer om att generationstillhörigheten tillsammans med nyhetskonsumtionen verkar korrelera med varandra. Den yngre generationen tenderar främst att använda sig av digitala medier medan den äldre generationen, i det här sammanhanget föräldrarna, främst verkar följa nyheter genom traditionella medier (se även Arkhede & Ohlsson, 2015; Holt et al., 2013). Vidare tyder resultatet på att majoriteten av gymnasieelevernas konsumtionsmönster är influerad av deras föräldrars nyhetskonsumtion, med undantag för elev I som inte påstår sig påverkas av sina föräldrar (se även Vercellotti & Matto, 2016; York & Scholl, 2015). De elever som diskuterar nyheter i sin hemmiljö med sina föräldrar utvecklar kunskaper och stimulerar förmågor av allmänbildande art som kan vara gynnsamma inom ramen för samhällskunskapsämnet (se även Lgy11; Vercellotti & Matto, 2016).

5.1.4 Sammanfattning

För att sammanfatta den första kategorin kan konstateras att gymnasieelevernas intresse för nyheter skiljer sig åt och avspeglar sig i deras nyhetskonsumtion i hur ofta och vilka nyheter som konsumeras. Den sammantagna bilden är dock att eleverna upplever det som viktigt att tillskansa sig samhällsviktig information genom nyhetsmedia och att diskutera nyhetsinnehåll med sina medmänniskor. Inom ramen för samhällskunskapsundervisningen kan nyhetsbevakning påstås vara betydelsefull för de flesta elevers nyhetskonsumtion och kunskapsutveckling i deras roll som demokratiska medborgare. Då den yngre generationen primärt använder digitala medieplattformar för nyhetskonsumtion och informationssökning krävs det att de är källkritiska för att kunna orientera sig i det komplexa digitala medielandskapet. Majoriteten av eleverna som använder sociala och digitala medier för nyhetskonsumtion upplever sig vara källkritiska gentemot den information de möter. Eleverna är medvetna om att information bör jämföras, värderas och granskas utifrån källkritiska principer för att säkerställa trovärdigheten. Föräldrars nyhetskonsumtion verkar till viss del påverka elevernas nyhetskonsumtion, vilket pekar på att den äldre generationen har ett inflytande på den yngre generationen. Om föräldrarnas konsumtionsmönster överförs till eleverna kan detta bidra till ökat intresse för politik och samhällsfrågor, vilket i förlängningen kan komma att påverka elevers engagemang och deltagande som demokratiska medborgare.

5.2 Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till Selective Exposure Theory

Studiens andra frågeställning är: *Hur kan deras nyhetskonsumtion förstås i förhållande till dels Selective Exposure Theory, dels Dahls demokratiteori?* Inom ramen för denna kategori ämnar vi besvara den första delen i frågeställningen som berör hur gymnasieelevers nyhetskonsumtion kan förstås med utgångspunkt i SET. De teman som kommer att utgöra underlag för att belysa kategorin är: *Selekterad nyhetskonsumtion i ett förändrat medielandskap* samt *Direkt och indirekt exponering av nyheter*.

5.2.1 Selekterad nyhetskonsumtion i ett förändrat medielandskap

Resultatet kan tyda på att majoriteten av de intervjuade eleverna använder någon form av digital media vid konsumtion av nyheter om politik och samhälle, vilket i sin tur poängteras genom att sociala medier används i förhållandevis likvärdig utsträckning som digitala medier. De digitala medierna i det här sammanhanget bör förstås vara traditionella medier som har digitaliserats, exempelvis att fysiska tidningar även finns att tillgå som appar eller webbsidor. Empirin påvisar också att de traditionella medierna inte är helt uteslutna utan används i någon form av några elever. De elever som använder sig av sociala och/eller digitala medier kan representeras av följande utsagor:

Jag använder främst Aftonbladets och Omnis nyhetsappar i min mobil som nyhetskällor. Det kommer upp notiser typ hela tiden. Så då försöker jag hålla mig uppdaterad.

Om det är någonting som är mer intressant så kan man ju gå in och läsa mer om det. (Elev C)

Jag använder oftast digitala hemsidor, typ (lokaltidningens) eller SVT:s app eller på nyhetssidor på datorn. (Elev D)

Jag använder framför allt sociala medier och SVT Play för att titta på nyheter. De sociala medier jag använder och är mest aktiv på är Instagram och Facebook, men där är det mest insändare som bombarderar flödet som man inte kan lita på. (Elev F)

Vidare kan resultatet även synliggöra att de traditionella medierna fortfarande lever kvar även hos den yngre generationen, vilket kan exemplifieras genom yttranden från elev A, E och G:

Mamma och pappa har (lokaltidningen) som de läser varje dag så ibland när den ligger på bordet då kan det vara så att jag kollar. Men det är inte så att jag läser den varje morgon, men då och då gör jag det. Och sen händer det ibland att vi sitter och tittar på tv-nyheterna. (Elev A)

Jag brukar försöka kolla på Morgonstudion på SVT och deras nyhetsinslag. (Elev E)

Nyheter brukar jag oftast ta till mig genom papperstidningar. Jag läser oftare tidningen på morgonen än vad jag kollar på nyheterna på tv eller genom en app. (Elev G)

I relation till SET kan dessa medier som selekteras för konsumtion av nyheter tolkas vara de medier som överensstämmer med elevernas åsikter, värderingar och världsbild (se även Myers, 2015; Sullivan, 2009). Ovanstående utsagor pekar också på att det sker en selektering i vilka medier som främst används av den yngre generationen, där digitala och sociala medier används mer frekvent än de traditionella medieformerna (se också Arkhede & Ohlsson, 2015; Holt et al., 2013; Strömbäck, 2017). Då konsumtion av nyheter och information via digitala och sociala medier är förekommande hos majoriteten av eleverna är det av intresse att granska på vilka grundvalar dessa medier selekteras. Elev B, D och F påtalar följande om det digitala medieanvändandet:

Jag tror att jag använder de här plattformarna för nyhetskonsumtion eftersom det är där jag oftast hänger, typ hela tiden. Det är ett bekvämt sätt att ta in information tror jag. (Elev B)

Det är sällan jag läser en papperstidning eftersom allt finns digitalt på olika plattformar. Det är mest lättillgängligt. (Elev D)

Jag använder digitala och sociala medier främst för att det är enkelt, universellt och man blir väldigt tendensiös beroende på vem som skriver. (Elev F)

I relation till hur nyheter selekteras hos den yngre generationen kan dessa utsagor förstås utifrån att det digitala medielandskapet möjligtvis gjort information mer lättillgänglig än vad de

traditionella medieformerna kunnat erbjuda (se även Amnå et al., 2016; Hao et al., 2014). Utöver den förklaring som ges ovan om vilka medier som selekteras kan en annan möjlig förklaring till att dessa medier selekteras vara på grund av att den yngre generationen fötts in i det digitala medielandskapet (se också Sternvik, 2010). Då resultatet påvisar att majoriteten av gymnasieeleverna selekterar ett visst nyhetsinnehåll för konsumtion från digitala och sociala medier ökar sannolikheten att exponeras för bekräftande snarare än utmanade information (se även Strömbäck, 2017), vilket minskar risken för kognitiv dissonans (se även Myers, 2015; Sullivan, 2009). Dock kan skönjas att flertalet av de intervjuade eleverna ändå har hög benägenhet att utsätta sig för utmanande information eftersom de uppger att de kritiskt jämför olika tidningar från olika webbsidor. Därigenom försöker de finna oberoende källor, vilket kan förstås i termer av lägre nivåer av kognitiv dissonans hos eleverna (se också Hart et al., 2009; Myers, 2015; Sullivan, 2009). Detta kan presenteras av följande representanter:

Om jag vill tar reda på om informationen är korrekt så stämmer jag av med andra källor. (Elev A)

Jag skulle börja med att googla, men sen är det alltid svårt att veta om en källa är säker till hundra procent. Men jag försöker kolla på olika källor om det är något som verkar udda. Jag har väl alltid varit villig att förstå olika källor, jag känner mig inte direkt bunden till ett visst sätt. Jag är nog ganska öppen med att få och ta del av olika synvinklar på saker som händer. (Elev E)

Jag tror man är lite för snabbt att tro på saker ibland. Det skulle väl i såna fall vara om jag är lite skeptisk mot någonting och då skulle jag försöka bekräfta information genom att söka mig till en mer pålitligare eller en oberoende källa. (Elev H)

I kontrast mot utsagorna ovan påtalar elev B, C och F att när de möts av information som ter sig märkligt hanteras den på följande sätt:

Jag vet inte riktigt. Men oftast så tänker man nog så att det här kan inte stämma, och därför tänker man bara bort det. Jag tror inte att jag söker något svar eller så, jag tror det bara går förbi mig. (Elev B)

Om det skulle vara någonting som verkar jättekonstigt som jag inte alls förstår så skulle jag nog försöka tänka bort det, typ ignorera det. Det kanske inte låter så bra, men jag tror min hjärna skulle försöka förtränga det direkt. Typ sålla bort det. (Elev C)

Om det är information som inte påverkar mig så fortsätter jag bara vidare med livet och accepterar det. Typ, aha det var det. (Elev F)

Utsagorna skulle möjligtvis kunna förstås i förhållande till CDT där elevernas yttranden kan förstås som handlingar till att undvika kognitiv dissonans genom att ignorera, sålla bort eller undvika den utmanade information de exponeras för, vilket kan ses som försök att uppnå konsonans (se även Myers, 2015; Sullivan, 2009).

5.2.2 Direkt och indirekt exponering av nyheter

Då resultatet pekar på att majoriteten av gymnasieeleverna till stora delar konsumerar nyheter genom digitala och sociala medier kan detta, i förhållande till SET, förstås som att eleverna tvingas selektera vilket medieinnehåll som de i sin tur kommer att exponeras inför (se även Strömbäck, 2017). De spår som kan skönjas och sammankopplas med direkt exponering är möjligtvis de medvetna val som eleverna gjort i sin digitala nyhetskonsumention i form av nedladdning av vissa nyhetsappar, vilka i sig skickar push-notiser när en händelse inträffat:

Men jag skulle ändå säga att notiserna som jag får på mobilen gör att jag konsumerar och läser nyheter. Från typ Aftonbladet så plingar det till och då kollar man. (Elev A)

Det kommer upp notiser typ hela tiden. Så då försöker jag hålla mig uppdaterad. Om det är någonting som är mer intressant så kan man ju gå in och läsa mer om det. Antingen läser jag bara notisen eller så går jag in på artikeln. (Elev C)

Vidare visar resultatet att flertalet av gymnasieeleverna spenderar relativt mycket tid på sociala medier där de bläddrar i sina flöden. Detta kan förstås i termer av indirekt exponering i SET där eleverna omedvetet tillägnar sig information och/eller nyheter om politik och samhällsfrågor, utan att aktivt söka sig till den. Yttranden från elev F och G exemplifierar detta resonemang:

Medvetet så konsumerar jag nyheter en gång i veckan, men omedvetet förmodligen många, många gånger fler. De stora händelserna kommer till mig ändå utan att jag aktivt söker efter dem. (Elev F)

Sen vad gäller sociala medier och Instagram så är man ju mycket där (på plattformen) och då blir det automatiskt att medan man skrollar så får man upp någonting. Då händer det ju att man stannar upp och läser för att se vad det handlar om. (Elev G)

Utöver detta kan från resultatet skönjas att konsumtion av medieinnehåll på sociala medier till stora delar styrs av algoritmer och filterbubblor genom olika konsumtionsmönster, vilka i sin tur är baserade på individers preferenser och intressen. Elev H yttrar följande:

Jag tror att det har blivit såhär för att på Instagram blandas nyheter med det som jag tycker är kul i mitt flöde, så det blir ju lite av varje. Jag följer vissa konton som är riktade mot mitt intresse. (Elev H)

Denna utsaga pekar på att vi får mer information om det vi redan konsumerar, vilket möjligtvis kan förstås utifrån SET i att bekräftande information oftare förekommer än utmanande information i våra sociala flöden. Utifrån detta kan konsumtion av nyhetsinnehåll genom sociala mediers algoritmer bidra till filterbubblor som bekräftar snarare än utmanar världsbilden (se även Strömbäck, 2017).

5.2.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan konstateras att nyhetskonsumtion genom sociala och digitala medier är främst förekommande bland eleverna. Gymnasieeleverna tvingas selektera vilka nyheter som ska konsumeras i det komplexa digitala medielandskapet. Selektionen av nyhetsinnehållet görs på vissa grundvalar såsom individens intresse, åsikter och världsbild, vilket kan leda till att mer bekräftande än utmanande information konsumeras för att undvika kognitiv dissonans. Däremot visar resultatet att majoriteten av eleverna är benägna att söka sig till oberoende och trovärdiga källor för att kunna tolka, jämföra och dra egna slutsatser om sådant som går emot deras åsikter och världsbild. Detta gör sig dock inte gällande hos minoriteten som snarare ignorerar eller sållar bort information som inte överensstämmer med världsbilden, vilket kan förstås som försök till att undvika kognitiv dissonans och därigenom upprätthålla konsonans. De aktiva och medvetna val som eleverna gör för sin nyhetskonsumtion leder till att de direkt exponeras för sådant som överensstämmer med deras preferenser och intressen, alltså bekräftande information. Det mer slentrianmässiga och omedvetna bläddrandet i sociala medier, där algoritmer styr vad som konsumeras, kan sammankopplas med indirekt exponering av visst innehåll i elevernas sociala flöden utan att eleverna medvetet söker sig till det.

5.3 Gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till Dahls demokratiteori

Den tredje kategorin ämnar besvara den sista delen av den andra frågeställningen: *Hur kan deras nyhetskonsumtion förstås i förhållande till dels Selective Exposure Theory, dels Dahls demokratiteori?* I nästkommande underrubriker presenteras de teman som konstruerats i denna kategori, vilka är: *Nyhetskonsumtion, politiskt intresse, deltagande och röstberättigande* samt *Upplyst förståelse genom alternativa informationskällor*.

5.3.1 Nyhetskonsumtion, politiskt intresse, deltagande och röstberättigande

Resultatet antyder att hälften av de intervjuade eleverna har ett politiskt intresse, men de yttrar samtidigt att de inte är särskilt insatta. Dessa elever representeras av elev E som påstår följande:

Ja, jag har ett intresse för politik och samhällsfrågor men jag är väl inte direkt jätteinsatt. Utan jag har väl lite koll på vad som händer runt omkring men inte så detaljerat kanske. (Elev E)

Vidare visar resultatet att resterande elever antingen har ett stort intresse och är insatta i politiken, eller att de inte har något intresse alls. Detta blir synligt genom uttalanden av elev G och J som får representera de skilda grupperna:

Ja, jag skulle säga att jag har ett intresse för politik. Jag tycker det är viktigt och därför blir det också intressant. Jag brukar läsa tidningen på morgonen och följa med i nyhetsflödet. Jag tycker ändå att det är intressant att veta varför det blir som det blir och det är som det är. (Elev G)

Nej, jag har inget intresse för politik. Snarare motsatsen. Jag tycker först och främst att politik är viktigt, men det känns som att den bygger väldigt mycket på kompromisser. Därför blir jag ointresserad. (Elev J)

Ovanstående utsagor kan visa perspektiv av att det finns ett samband mellan politiskt intresse och nyhetskonsumtion där de elever som har ett politiskt intresse primärt är de som i större utsträckning konsumerar nyheter om politik och samhälle, medan de ointresserade konsumerar nyheter mer sällan (se även Amnå et al., 2016; Kruikemeier & Shehata, 2017; Strömbäck et al., 2013). Utöver detta indikerar resultatet att samtliga elever inte är särskilt politiskt aktiva med undantag för elev D, som är aktiv i ett politiskt partis ungdomsförbund, och ett fåtal elever som tidigare varit aktiva i olika politiska förbund:

Jag är (roll inom en organisation) för (partiets ungdomsförbund) i (länet) sedan (datum). Så jag skulle säga att jag är väldigt aktiv och håller på med politik varje dag på ett eller annat sätt. Det har väl att göra med det engagemang som alltid har funnits hos mig och intresset för att faktiskt förändra samhället och att visa på att det går att förändra det. (Elev D)

Jag har varit med i (ett partis ungdomsförbund), men det är jag inte längre. (Elev J)

Således kan konstateras att det enbart är en elev som uttryckligen är politiskt aktiv. Dock kan det ändå skönjas vissa spår av samhällsengagemang och deltagande hos majoriteten av eleverna, vilket i sin tur påvisar inslag hos eleverna att som demokratisk medborgare engagera sig i civilsamhället (se även Edgerly et al., 2018; Ksiazek et al., 2010). Utsagor från elev A, C och H synliggör detta:

Om två veckor ska jag ta emot en elev från (internationell organisation för utbytesstudenter). Det kan ju ses som att man är engagerad i samhället, typ såhär utbyte. (Elev A)

Jag skulle nog säga att jag ändå engagerar mig lite i samhället. Till exempel är jag tennistränare för barn och vuxna. Jag är även kolloledare på somrarna på ett (religiöst) sommarläger. Sen så jobbar jag även då och då på en vaccinationsmottagning och hjälper till att vaccinera. (Elev C)

Ja, alltså jag har spelat fotboll i hela mitt liv så jag har varit en del av den organisationen. Då har jag även ställt upp som fotbollstränare några gånger utan att ha lön, alltså ideellt, så det kan man nog säga är att engagera sig i samhället. (Elev H)

Även om eleverna inte påstår sig vara särskilt politiskt aktiva indikerar resultatet att samtliga elever avser att delta genom att rösta i nästkommande val, vilket pekar på hög benägenhet att

använda sin rösträtt för att påverka demokratiska processer (se även Dahl, 2002; 2020). Yttranden från elev A och C exemplifierar detta:

Att rösta är ju jätteviktigt för demokrati. För mig är det en självklarhet att man ska gå och rösta. Vi har ju kämpat för kvinnors rösträtt och det är ju klart att om man har möjlighet att påverka genom att rösta, då måste man ta chansen. (Elev A)

Ja, jag tänker rösta i nästkommande val. Jag tycker att det är väldigt, väldigt viktigt att man använder sin röst. Alla har ju inte yttrandefrihet eller rösträtt så därför tycker jag att det är viktigt att vi använder, tar vara på och uppskattar den. (Elev C)

Utöver dessa utsagor nyanserar elev D och H att röstberättigandet i en demokrati även är varje medborgares skyldighet och rättighet:

Det är ju vår rättighet och skyldighet att rösta. Många människor har ju väldigt mycket åsikter. Men om du inte drar ditt strå till stacken och går och röstar så tycker jag att man inte har rätten att klaga över hur samhället ser ut. Speciellt om man inte varit med och försökt påverka till det samhälle som man själv vill se. Därför tänker jag rösta och tänker att alla andra också borde rösta. (Elev D)

Jag tror att det är en självklarhet för mig (att rösta) eftersom mina föräldrar sagt det och att jag lärt mig det i skolan, alltså att det är viktigt för demokratin. Jag ser det som en rättighet och en skyldighet att rösta. (Elev H)

Av att döma utsagorna ovan kan elevernas benägenhet till att rösta i nästkommande val förstås som ett sätt till ett effektivt deltagande i den demokratiska processen. Detta förutsätter även att de som vuxna inkluderas i den demokratiska processen, där de kan rösta på politiska representanter utifrån sina egna intressen och åsikter i fria, opartiska och återkommande val (se även Dahl, 2002; 2020).

5.3.2 *Upplyst förståelse genom alternativa informationskällor*

Vidare kan empirin som berör gymnasieelevernas nyhetskonsumtion och informationssökning genom skilda medieformer förstås i relation till Dahls (2002; 2020) ideala demokratikriterium upplyst förståelse och formella institution alternativa informationskällor i den reala demokratiteorin. Samtliga elever anser det som viktigt att vara uppdaterad om det politiska och deras omvärld, vilket utsagor från elev C och F representerar:

Ja, jag tycker det är viktigt att vara välinformerad om det som händer i samhället och omvärlden för att kunna ta ett noggrant beslut, oavsett vad. (Elev C)

Man behöver vara medveten om sin omgivning, jag menar ingen vill väl bo under en sten? Det är väldigt viktigt att vara medveten om vad som händer kring en och hur det kommer påverka en. (Elev F)

Utöver uttalanden ovan preciserar elev B och D att det krävs att medborgare är välinformerade för att kunna delta i det politiska samt att det är varje individs skyldighet och rättighet att vara delaktig i den demokratiska processen (se även Dahl, 2002; 2020):

Det är ju varje enskild individs ansvar att hålla sig uppdaterad om vad som händer och hur det ser ut i samhället, det är vår demokratiska skyldighet och rättighet. Om man ändå har en chans att som myndig få rösta så då tycker jag ändå att man ska vara förberedd och påläst och veta vart man står i vissa frågor. (Elev B)

Du måste vara påläst för att kunna vara delaktig. (Elev D)

Ovanstående utsagor visar tendenser av att gymnasieelevernas nyhetskonsumtion och informationssökning möjligtvis går att sammanföra till kriteriet om upplyst förståelse inom ramen för medborgares demokratiska rättigheter och skyldigheter i den demokratiska processen (se även Dahl, 2002; 2020). Vidare uppger majoriteten av eleverna mervärdet av att diskutera både nyhetsinnehåll och samhällsfrågor med andra, vilket kan förstås i termer av institutionen yttrandefrihet och åsiktsbildning från elev B, D och J:

[...] Sen kanske inte alla vill säga sin åsikt men många vill ju det. Även om jag är ganska fast vid mina värderingar och vad jag tycker om saker så kan det vara bra att få höra vad andra tycker och tänker. Då kan man även bolla med sig själv och reflektera. (Elev B)

Genom diskussion med andra kan man få nya perspektiv och tänka annorlunda. Det är ofta jag och min mamma diskuterar med varandra. Ibland så håller vi inte med varandra men ibland ändrar någon av oss vår åsikt efter att vi diskuterat. (Elev D)

Ah, jag diskuterar nyheter med andra. Vi diskuterar ofta politiska frågor eller samhällsfrågor. Det är definitivt värdefullt att diskutera med andra. Jag får höra mina egna tankar, resonera och reflektera och även höra andras tankar. Det hjälper mig att bygga min egen bild om hur verkligheten är. Det bidrar till en mer upplyst och mer komplett förståelse för mig. (Elev J)

Elev E skiljer sig från majoriteten genom sitt uttalande:

Jag diskuterar inte direkt med alla, utan jag diskuterar oftast med de som jag delar åsikter med. (Elev E)

Samtliga utsagor från ovan kan indikera att nyhetskonsumtion och diskussioner med andra kan ge upphov till utbyte och utveckling av kunskaper, perspektiv och värderingar om det politiska och omvärlden, vilket kan förstås i relation det ideala kriteriet om upplyst förståelse (se även Dahl, 2002; 2020). Vidare kan resultatet ovan om elevers nyhetskonsumtion ställas i relation till ett demokratiskt medborgarskap genom yttranden om nyhetsmedias roll i samhället. Samtliga elever understryker nyhetsmedias roll som ett viktigt fundament i samhället och i demokratin, även om de lyfter olika aspekter och uppgifter. Elev G och I lyfter fram vikten av att det finns en mångfald av oberoende tidningar och nyhetsmedier:

Nyhetsmedia och tidningarna har en stor och jätteviktig roll. Alla har ju rätt att yttra sina åsikter och det är viktigt att tidningar och medier förmedlar information till människor. Så det är ju en jätteviktig del för demokratin att det finns flera nyhetskanaler som ger ut information och att det inte bara är en enda sluten källa, utan att det är flera som kan skriva om något som skett. (Elev G)

Enligt mig är nyhetsmedias roll att inte vinkla den information och fakta som är tillgänglig för alla. För det kan bli väldigt fel om inte en sann och ärlig bild av hur saker och ting faktiskt är presenteras. Det är viktigt att nyhetsmedia ger en rättvis och objektiv bild av en händelse eller något politiskt. Det gör att folk kan skapa sig en egen bild snarare än en färdig bild som tidningen presenterar. (Elev I)

Utöver ovan tillägger elev A, B och J följande:

Tidningarna är viktiga för att det inte ska bli censur och allt sånt där. (Elev A)

Jag tycker att nyhetsmedias roll är att vara opartiska, det tycker jag är väldigt viktigt. Att de visar från flera olika perspektiv och inte bara ett sätt att se på saken. (Elev B)

Jag tycker att nyhetsmedias roll är till stor del att ifrågasätta saker och ting. Att alltid ifrågasätta och ge en alternativ bild där det behövs, men den behöver fortfarande vara sanningsenlig och så korrekt som möjlig. (Elev J)

Av att döma utslagorna ovan kan elevernas nyhetskonsumtion och diskussioner med andra ge upphov till och stimulera det ideala demokratikriteriet upplyst förståelse där även inslag av yttrandefrihet och åsiktsbildning är viktiga fundament (se även Dahl, 2002; 2020). Utöver detta kan elevernas upplevelser och syn på nyhetsmedia till stora delar sammankopplas med tillgången till alternativa informationskällor som formell institution i den polyarkala demokratin (se även Dahl, 2002; 2020).

5.3.3 Sammanfattning

För att sammanfatta den tredje kategorin kan konstateras att hälften av gymnasieeleverna har ett politiskt intresse och enbart en elev är politiskt aktiv. Även om eleverna inte upplever sig vara särskilt politiskt aktiva så visar resultatet ändå på ett utbrett samhällsengagemang, där majoriteten arbetar ideellt eller på andra sätt bidrar till samhällsapparaten. Trots att eleverna inte uppfattar sig som politiskt aktiva betonar samtliga vikten av deltagande i den demokratiska processen i form av sitt röstberättigande. Rösträtten ses som en demokratisk rättighet och skyldighet som värderas högt av gymnasieeleverna. Eleverna uppmärksammar också vikten av att som demokratisk medborgare vara välinformerad för att kunna delta i den demokratiska processen. Genom att diskutera nyheter med andra tillägnar sig eleverna fler perspektiv och infallsvinklar i både politiska sakfrågor och samhällsfrågor, vilket kan bidra till åsiktsbildande och även upplyst förståelse. Majoriteten av eleverna uppfattar nyhetsmedias roll som en oberoende informationsförmedlare vilket kan förstås vara en fundamental demokratisk institution i den polyarkala demokratin.

6 AVSLUTANDE DISKUSSION OCH SLUTSATSER

Studiens avslutande kapitel kommer att presenteras genom följande underrubriker; *Resultatdiskussion*, *Slutsatser*, *Metoddiskussion* och *Framtida forskning*. I det förstnämnda avsnittet kommer studiens främsta resultat att diskuteras i förhållande till studiens syfte och frågeställningar, bakgrund och tidigare forskning samt teoretiska ramverk. I det efterföljande avsnittet avhandlas studiens slutsatser. Därefter följer en metoddiskussion där de metoder som ligger till grund för denna studie granskas innan vi ger förslag på framtida och potentiell forskning.

6.1 Resultatdiskussion

Vi har i denna studie undersökt ett urval av tio svenska gymnasieelevers upplevelser av deras nyhetskonsumtion på ett högskoleförberedande program i en medelstor stad i Mellansverige. Studien har haft för avsikt att belysa dessa gymnasieelevers politiska intresse, engagemang och deltagande i samhällslivet för att få ökad insikt i deras nyhetskonsumtion och intresse för det politiska, vilket kan avspeglas i deras roll som aktiva och demokratiska samhällsmedborgare. Utgångspunkten för studien har varit att med grund i Skolverkets (2017) rapport *ICCS 2016* åskådliggöra hur och i vilken utsträckning gymnasieelever konsumerar nyheter. Detta för att dels knyta an till Skolverkets föreskrifter i läroplanen om demokratiska värderingar och riktlinjer (Lgy11:5–7), dels för att synliggöra samhällskunskapsämnet medborgarbildande uppdrag i att fostra och bilda demokratiska samhällsmedborgare (Sandahl, 2015:11, 17–18; 2019:166–167). Detta kan synliggöras med grund från undersökningens resultat där skolväsendet, och särskilt samhällskunskapsämnet, fyller en viktig och fundamental roll för gymnasieelevers nyhetskonsumtion vilket kan förstås i relation till Olssons (2016:84–86) doktorsavhandling. För eleverna med lägre nivåer av nyhetskonsumtion blir integrering och bevakning av nyhetsinnehåll inom ramen för samhällskunskapsundervisningen särskilt betydelsefullt. Detta för att de ska tillägna sig dels samhällsviktig information för att ta välgrundade beslut, dels för allmänbildande syften där samhällsfrågor och samhällsproblem kan tas upp till diskussion, vilket i sin tur kan främja perspektivvidgning (Lgy11:143; Olsson, 2016:84–86). Således kan tillämpning av nyhetsinnehåll inom ramen för samhällskunskapsundervisning möjligtvis bidra till att de externa mål som är nödvändiga för ett demokratiskt medborgarskap stimuleras, men även interna mål där relevanta förmågor, färdigheter och kunskaper utvecklas (Mathé & Hesby, 2020:67–69, 76, 81; Sandahl, 2015:11, 17–18; 2019:166–167). Detta resonemang om nyhetskonsumtion i en utbildningskontext stödjer tanken om samhällskunskapsämnet dubbla kärna i att fostra och bilda demokratiska samhällsmedborgare.

Utöver resonemanget ovan kan föräldrarnas roll i sammanhanget också utgöra en fundamental del. Samtliga elever har nyhetskonsumerande föräldrar och majoriteten av gymnasieeleverna uttalar att de på ett eller annat sätt påverkas av detta. Föräldrarnas påverkan bidrar delvis till att elevernas nyhetskonsumtion sannolikt kan öka men också att eleverna ges möjlighet till att diskutera nyheter i hemmet, vilket i sin tur kan stimulera och utveckla elevernas färdigheter och förmågor som prövas i samhällskunskapsundervisningen. På så sätt utgör föräldrar-

nas påverkan en betydande faktor för gymnasieelevernas nyhetskonsumtion och i förlängningen påverka hur deras demokratiska medborgarskap kan komma att utformas (Huang, 2009:118; Vercellotti & Matto, 2016:163–164; York & Scholl, 2015:693–695).

Utifrån undersökningens resultat kan konstateras att samtliga gymnasieelever upplever att konsumtion av nyheter är allomfattande och en grundsten för att kunna leva och verka i ett samhälle. Nyhetskonsumtion blir ett medel för informationsinhämtning. En elev poängterade detta genom följande uttalande ”Ingen vill väl bo under en sten?”. Detta uttalande kan utgöra grund för de upplevelser som samtliga intervjuade gymnasieelever uttalat sig om, att det är viktigt att vara uppdaterad om nyhetsflödet och vad som händer i deras omvärld. Således skulle vi kunna etikettera majoriteten av eleverna som nyhetssökare likt Ksiazek et al. (2010:551–552, 563–564) och Edgerly et al. (2018:202, 206) då dessa elever konsumerar nyheter i princip varje eller varannan dag. Däremot uttalar en minoritet av gymnasieeleverna också att de själva inte har ett särskilt stort nyhetsintresse, vilket möjligtvis kan förstås i termer av ett nyhetsundvikande. Även om vi enbart kan skönja tendenser av detta kan det i förlängningen inverka på dessa elevers nivåer av politisk kunskap och deltagande, vilket kan få konsekvenser för det demokratiska samhället och samtalet om detta kvarstår i vuxenlivet. I likhet med Shehata och Wadbring (2012:383) och Strömbäck et al. (2013:432) verkar elevernas politiska intresse inverka på deras nyhetskonsumtion. Dock kan vi inte utifrån vår studie fastslå om skillnaderna mellan dessa grupper kommer öka över tid, men att det är sannolikt. Även om minoriteten av eleverna har gjort ett aktivt val i att inte följa nyhetsrapporteringar så kommer de ändå exponeras för nyhetsinnehåll i viss utsträckning, exempelvis i utbildningskontext eller genom diskussioner med andra, om än i mindre omfattning än de elever som aktivt söker efter nyheter.

Vidare har resultatet från undersökningen visat att majoriteten av de intervjuade gymnasieeleverna konsumerar nyheter i stor utsträckning. Detta görs främst med hjälp av digitala medier och genom användning av sociala medier, vilket också synliggör att gymnasieeleverna utgör dagens yngre generation som enligt Sternvik (2010:373–378) fötts in i en digitaliserat samhälle. Trots att nyhetskonsumtion främst förekommer digitalt bland eleverna så tyder resultatet på att traditionella nyhetsmedier, som digitaliserats, är av betydelse för unga och att deras intresse för nyheter fortfarande befinner sig på relativt höga nivåer. Det här verkar även vara fallet i vår studie då nyhetsintresset är förhållandevis högt, vilket möjligen indikerar att ungas nyhetskonsumtion snarare bör förstås i termer av förändring än försvagning (Sternvik, 2010:378). De digitala medieformerna upplevs av gymnasieeleverna som mer lättillgängliga och därför premieras dessa över de mer traditionella medieformerna, vilket korrelerar med tidigare forskning (Amnå et al., 2016:68; Holt et al., 2013:19–20, 31–32). Utöver att dessa medier är mer lättillgängliga än de traditionella så påtalar majoriteten av gymnasieeleverna att de spenderar relativt mycket tid på digitala plattformar, vilket förmodligen bidrar till att dessa medieformer föredras. Den information och de nyheter som unga vill tillskansa sig är enbart några få knapptryck bort och således är tröskeln för sökning av nyheter och relevant information betydligt lägre, än vad sökandet i olika fysiska tidningar är (Edgerly et al., 2018:208). Detta resonemang kan utifrån SET förstås som att det sker en selektering av digitalt nyhetsinnehåll på vissa grundvalar såsom intresse, värderingar och livsvärld. Eleverna tvingas välja ut nyhetsinnehåll och information för konsumtion, men även välja bort visst innehåll. Möjliga conse-

kvenser av denna selektering är enligt SET att främst bekräftande information som överensstämmer med elevernas livsvärld konsumeras för att undvika kognitiv dissonans (Kruikemeier & Shehata, 2017:223, 234; Myers, 2015:110; Strömbäck, 2017:80–81; Sullivan, 2009:465).

Likt resonemanget ovan kan de intervjuade gymnasieeleverna förstås tillhöra den yngre generationen som i sin tur främst konsumerar nyheter och information genom digitala och sociala medier. Med grund i tidigare forskning och SET ger det digitala medielandskapet upphov till en mångfald av olika nyhetskanaler och informationskällor som eleverna tvingas selektera utifrån, både det som avses konsumeras och det som inte avses konsumeras (Kruikemeier & Shehata, 2017:223, 234). I relation till detta har vi funnit ett intressant resultat i vår studie som visar att majoriteten av gymnasieeleverna selekterar nyheter genom digitala och sociala medier, men att det inte verkar ge upphov till att enbart bekräftande information konsumeras. Det verkar snarare finnas en viss benägenhet att utsätta sig för utmanande information och/eller söka sig till högkvalitativ information oavsett preferenser och världsbild (Hart, 2009:561). Detta kan möjligtvis förstås i termer av att majoriteten av eleverna inte är rädda för att utsätta sig för utmanande information och nyheter som informerar snarare än bekräftar världsbilden. Alternativt uppstår inte kognitiv dissonans när eleverna möter utmanande information eftersom informationen kontrolleras för att sedan värderas utifrån deras preferenser. En minoritet av gymnasieeleverna påstår dock att de försöker förtränga eller ignorera viss information, vilket enligt SET och CDT kan förstås som aktiva försök att undvika kognitiv dissonans och på så sätt bibehålla konsonans (Myers, 2015:110; Sullivan, 2009:465).

Fortsättningsvis och i relation till SET visar resultatet från vår studie tendenser av att det är främst digitala men också sociala medier som konsumeras. I detta sammanhang kan begreppen direkt och indirekt exponering användas för förståelse av gymnasieelevernas nyhetskonsumtionsmönster. Majoriteten av eleverna använder sig av nyhetsappar som de aktivt laddat ner till sin telefon där de genom medvetna handlingar sökt sig till nyheter om politik och samhälle, vilket enligt SET kan förstås i termer av direkt exponering. Ett intressant perspektiv i detta sammanhang är att den sociala medieplattformen Instagram ofta nämns som källa för nyhetsinhämtning, vilket möjligen påvisar dennes roll som nyhetsförmedlare för den yngre generationens samhällsmedborgare (Arkhede & Ohlsson, 2015:7, 12, 24; Hao, 2014:11–14; Strömbäck, 2017:81–82). Inom ramen för det sociala medieanvändandet för nyhetskonsumtion och informationssökning bland gymnasieeleverna uppstår även en indirekt exponering av ett visst medieinnehåll enligt SET. Den indirekta exponeringen styrs av algoritmer vilket bland annat innebär att det innehåll som redan konsumeras fortsättningsvis tar plats i de sociala medie-apparnas flöden. Detta kan leda till att gymnasieeleverna exponeras av sådant innehåll som redan intresserar och engagerar dem, vilket kan bidra till att filterbubblor skapas och att eleverna i mindre utsträckning möts av utmanande information. En potentiell konsekvens av dessa konsumtionsmönster är att gymnasieelevernas preferenser i större utsträckning bekräftas än utmanas (Strömbäck, 2017:81–82, 100). Detta kan i sin tur leda till att en snäv och ensidig bild av omvärlden konstrueras som vidare kan få konsekvenser för det demokratiska samtalet och samhället.

Då resultatet av undersökningen pekar på att majoriteten av gymnasieelevernas nyhetskonsumtion förpassats till sociala medier ställer det också krav på deras förmåga att vara källkritisk för att värdera, granska och tolka samhällelig och politisk information för att kunna ta

välgrundade beslut (Huang, 2009:115–118; Lgy11:143, 155; OECD, 2010:12, 17). Resultatet har visat att majoriteten av eleverna tillämpar källkritiska principer i hög utsträckning när de konsumerar nyheter och information på sociala medier. Genom att använda sökmotorn Google jämförs och säkerställs att informationen är trovärdig, oberoende och korrekt vilket överensstämmer med kriterierna för lateral läsning (McGrew, 2020:3; McGrew & Byrne, 2020:457–458). Enligt gymnasieeleverna kan ett källkritiskt förhållningssätt förstås som en demokratisk skyldighet för att som medborgare kunna delta och verka i samhället. Dock kan skönjas att en minoritet av gymnasieeleverna inte är särskilt källkritiska. Några elever uttalar sig om att de enbart konsumerar källor som de anser är trovärdiga medan andra enbart är källkritiska då det behövs. Bristande källkritisk förmåga vid nyhetskonsumtion och informationssökning i det digitala medielandskapet kan leda till att felaktig information, som lättare sprids på sociala medier, uppfattas som trovärdig och sann vilket i sin tur kan få negativa konsekvenser för det demokratiska samtalet och samhället.

Ytterligare ett perspektiv som kan belysas i relation till gymnasieelevers nyhetskonsumtion och informationssökning via sociala och digitala medier kan förstås i enlighet med Dahls nödvändiga formella institution för den polyarkala demokratin i form av tillgång till alternativa informationskällor (Dahl, 2020:86). De alternativa informationskällorna kan utifrån undersökningens resultat förstås i koppling till nyhetsmedias roll i samhället. Digitaliseringen har bland annat bidragit till att det finns en mångfald av olika nyhetsförmedlare som bidrar och delger olika perspektiv av en nyhetshändelse, alltså att en statligt ägd nyhetskanal inte har ensamrätt i att delge och kontrollera nyhetsinnehåll. De digitala och sociala medier som ligger till grund för gymnasieelevernas nyhetskonsumtion bygger på att dessa nyhetsförmedlare åtnjuter yttrande-, åsikts- och pressfrihet samt är skyddade av lagen. Utöver tillgång till alternativa informationskällor kan elevernas yttranden om betydelsen av att vara välinformerad, för att kunna delta i den demokratiska processen, förstås i relation till Dahls (2002:175) ideala demokratikriterium upplyst förståelse. Genom att konsumera nyheter om politik och samhälle tillägnar sig eleverna samhällsviktig information om det politiska och om sin omvärld som i sin tur kan diskuteras med andra, vilket bland annat bidrar till perspektivvidgning, utbyte av idéer och tankar samt åsiktsbildande. Då diskussionsbenägenheten är tämligen hög bland gymnasieeleverna är institutionen yttrandefrihet i Dahls (2020:85–86) polyarkiska demokrati fundamental för det demokratiska medborgarskapet och att medborgare fritt ska kunna yttra sig utan att riskera hot eller straff, vilket kan främja gymnasieelevernas upplysta förståelse.

Vidare kan resultatet av undersökningen fastslå att det finns ett relativt omfattande och allmänt politiskt intresse hos de intervjuade gymnasieeleverna, men däremot är enbart en elev uttryckligen politiskt aktiv. Även om majoriteten av eleverna inte uttrycker sig som politiskt aktiva kan vissa tendenser av samhällsengagemang och deltagande i civilsamhället skönjas i olika former av ideellt arbete. Däremot proklamerar samtliga elever att det är viktigt att som demokratisk medborgare använda sin rösträtt för att göra sin röst hörd och för att påverka den demokratiska processen. Trots att eleverna inte uppger sig vara nämnvärt politiskt aktiva så kan de ändå förstås vara aktiva i bemärkelsen att de avser att rösta i nästkommande val, då samtliga anser att det är den enskilda individens ansvar, skyldighet och rättighet (Dahl, 2002:171). På så sätt kan elevernas benägenhet till röstberättigande i fria, opartiska och frekventa val förstås som ett sätt till effektivt deltagande och inkludering i den demokratiska processen (Dahl, 2002:170; 2020:85).

6.2 Slutsatser

Denna studie har haft för avsikt att undersöka svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtion och upplevelser av denna i förhållande till ett demokratiskt medborgarskap. Ambitionen för studien har varit att undersöka och belysa dessa gymnasieelevers politiska intresse, engagemang och deltagande för att få ökad insikt i hur och på vilket sätt de konsumerar nyheter i relation till Festingers SET och Dahls demokratiteori. Denna studie inleddes med en kortare återgivning av Skolverkets rapport *ICCS 2016* som konstaterar att svenska 14-åringars diskussionsbenägenhet, medborgerliga självförtroende och framtida valdeltagande ökat signifikant, men att deras politiska engagemang och deltagande fortsatt är svalt. Vår ambition har varit att undersöka om rapportens resultat går att överföra till de intervjuade gymnasieeleverna i vår studie och om det finns ett samband mellan nyhetskonsumtion och nivåer av politiskt intresse, engagemang och deltagande. De slutsatser vi kan dra är att majoriteten av gymnasieeleverna uppvisar tendenser av hög konsumtion av nyheter om politik och samhälle, utbredd diskussionsbenägenhet och ökad medvetenhet om det demokratiska medborgarskapets rättigheter och skyldigheter. Även om gymnasieeleverna uttryckligen inte påstår sig vara politiskt aktiva kan vi utifrån Dahls demokratiteori dra slutsatsen att samtliga elever ser sitt röstberättigande i fria och frekventa val som ett viktigt incitament till effektivt deltagande och inkludering i den demokratiska processen.

En annan slutsats som kan dras utifrån resultatet är att digitala och sociala medier är betydelsefulla nyhetsförmedlare för den yngre generationen, då eleverna upplever att dessa både är lättillgängliga och användarvänliga. Med grund i Festingers SET tvingas dock eleverna selektera nyhetsinnehållet från dessa medier eftersom det finns en mångfald av nyhets- och informationskällor, där elevernas preferenser styr vad som ska konsumeras. Således sker en direkt exponering av ett specifikt innehåll som baseras på medvetna val, men då nyhetskonsumtion sker genom dessa medier exponeras eleverna även indirekt av ett visst innehåll som styrs av algoritmer. I och med att gymnasieelevernas nyhetskonsumtion främst förekommer genom digitala och sociala medier så kan mångfalden av dessa medier och nyhetsförmedlare hänvisas till och förstås utifrån Dahls formella institution i form av alternativa informationskällor, vilket är en grundläggande och fundamental rättighet för det demokratiska medborgarskapet. Tillgång till fria och oberoende medier kan bidra till en mer upplyst förståelse för att demokratins invånare ska kunna ta välgrundade beslut. Denna tillgång bidrar också till att allmännyttig information görs tillgänglig för gymnasieeleverna i deras utbildning, där särskilt samhällskunskapsämnet har fått axla den största rollen i att fostra och bilda framtidens samhällsmedborgare. Slutsatsen som kan dras utifrån detta är att när nyhetsmedia implementeras i samhällskunskapsundervisningen kan elevernas värderingar och kunskaper om det politiska stimuleras och utvecklas, vilket kan leda till att deras politiska intresse och nyhetskonsumtion ökar.

6.3 Metoddiskussion

Vad gäller de metodologiska val och överväganden som gjorts i denna studie finns det möjligtvis beståndsdelar som skulle kunna öka studiens trovärdighet och pålitlighet. Exempelvis skulle vi kunna haft fler respondenter i vår undersökning för att få större spridning i resultatet,

vilket möjligtvis skulle kunna stärka de två ovannämnda forskningskriterierna. Ett alternativt tillvägagångssätt för att öka spridningen i resultatet hade varit att dels intervjua fler elever än de tio som deltog, dels intervjua elever i olika årskurser på samma högskoleförberedande program för att undersöka om det sker en progression i deras nyhetskonsumtion under deras studietid på gymnasiet. Ytterligare ett möjligt tillvägagångssätt hade varit att göra en jämförande studie där vi skulle ha kunnat intervjua elever från olika högskoleförberedande program, yrkesförberedande program och/eller olika gymnasieskolor i olika kommuner. Detta för att möjligtvis få ett mer varierande resultat som möjligtvis hade kunnat stärka studiens trovärdighet och pålitlighet. Om dessa metodval hade legat till grund för undersökningen hade dessa möjligtvis flyttat fokus från det vi avsåg att undersöka i denna studie och således skulle den tagit en annan riktning. Men på grund av studiens omfång och den begränsade tidsramen har det varit ett medvetet val att utgå från ett bekvämlighetsurval för att underlätta insamling av data, men också för att begränsa oss till att intervjua tio sistaårselever på gymnasiet som läst två samhällskunskapskurser för att göra studien genomförbar.

När det kommer till studiens forskningsdesign har en kvalitativt inriktad metod använts, till skillnad från den tidigare forskningen inom det studerade området som primärt genomfört kvantitativt inriktade studier för att ge en generell och heltäckande bild om fenomenet nyhetskonsumtion. Vi som forskare till denna studie har valt att genomföra en kvalitativt inriktad undersökning för att synliggöra en mindre population av svenska gymnasieelevers nyhetskonsumtion. Den kvalitativt inriktade forskningsdesignen har bidragit till att de intervjuade elevernas upplevelser, tankar och resonemang kring deras nyhetskonsumtion har stått i centrum för undersökningen, vilket har varit en bristvara i tidigare forskning. Således har privilegierad information och insikter inom forskningsfältet undersökts utifrån ett annat perspektiv än vad kvantitativt inriktade studier har gett upphov till. Med grund i att det finns ett gediget kvantitativt forskningsunderlag har detta underlag gett oss möjlighet att genomföra en kvalitativt inriktad studie. Vår förhoppning är att vi med denna studie har bidragit till forskningsfältet.

6.4 Framtida forskning

För att bidra till ytterligare kunskap och insikter om gymnasieelevers nyhetskonsumtion och hur skolväsendet kan arbeta för att stimulera nödvändiga kunskaper och förmågor som kan aktualiseras i ett demokratiskt medborgarskap behövs vidare forskning inom det tvärvetenskapliga fältet mellan statsvetenskap och medie- och kommunikationsvetenskap. Detta är även viktigt för att de färdigheter och förmågor som behövs för att leva och verka i samhällslivet ska utvecklas inom ramen för samhällskunskapsämnet på bästa möjliga sätt. Framtida studier skulle kunna ta fasta på vårt resultat som antyder att elevernas föräldrar har en viss inverkan på elevernas nyhetskonsumtion. Ett framtida forskningsförslag är att närmare undersöka detta genom att väga in föräldrarnas socioekonomiska bakgrund såsom yrke, utbildningsnivå, inkomst och bostadsort alternativt faktorer som röstbenägenhet, politiskt intresse och tillhörighet för att belysa andra relevanta perspektiv inom forskningsfältet.

REFERENSER

- Altundal, U., & Valelly, R. (2020). Democratic Citizenship. *Political Science*. Hämtad 2021-12-06 från DOI: [10.1093/OBO/9780199756223-0013](https://doi.org/10.1093/OBO/9780199756223-0013)
- Amnå, E., Ekström, M. & Stattin, H. (2016). *Ungdomars politiska utveckling: slutrapport från ett forskningsprogram*. Göteborg: Riksbankens jubileumsfond i samarbete med Makadam. Hämtad 2021-10-11 från https://www.rj.se/globalassets/skriftserie/rj_skriftserie_12.pdf
- Arkhede, S. & Ohlsson, J. (2015). *Nyhetsintresse och nyhetskonsumtion*. SOM-institutet. Göteborgs Universitet. Hämtad 2021-10-11 från https://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1561/1561529_nyhetsintresse-och-nyhetskonsumtion-2015.pdf
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Dahl, R.A. (2002). *Demokratin och dess antagonister*. ([Ny utg.]). Stockholm: Ordfront i samarbete med Demokratiakad.
- Dahl, R.A. (2020). *On democracy*. New Haven: Yale University Press.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Edgerly, S., Vraga, E.K., Bode, L., Thorson, K. & Thorson, E. (2018). New media, new relationship to participation? A closer look at youth news repertoires and political participation. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 95(1), S: 192–212. Hämtad 2021-10-11 från <http://dx.doi.org/10.1177/1077699017706928>
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A.E. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (Femte upplagan). Stockholm: Wolters Kluwer.
- Hao, X., Wen, N. & George, C. (2014). News consumption and political and civic engagement among young people. *Journal of Youth Studies*, 17(9), S: 1–18. Hämtad 2021-10-11 från DOI:[10.1080/13676261.2014.901490](https://doi.org/10.1080/13676261.2014.901490)
- Hart, W., Albarracín, D., Eagly, A.H., Brechan, I., Lindberg, M.J. & Merrill, L. (2009). Feeling Validated Versus Being Correct: A Meta-Analysis of Selective Exposure to Information. *Psychol Bull*, 135(4), S: 555–588. Hämtad 2021-11-27 från <http://dx.doi.org.ep.bib.mdh.se/10.1037/a0015701>
- Holt, K., Shehata, A., Strömbäck, J. & Ljungberg, E. (2013). Age and the effects of news media attention and social media use on political interest and participation: Do social media function as levellers? *European Journal of Communication*, 28(1). S: 19–34. Hämtad 2021-10-11 från DOI: [10.1177/0267323112465369](https://doi.org/10.1177/0267323112465369)

- Huang, E. (2009). The Causes of Youth' Low News Consumption and Strategies for Making Youths Happy News Consumers. *Convergence*, 15(1), S: 105–122. Hämtad 2021-10-11 från [DOI: 10.1177/1354856508097021](https://doi.org/10.1177/1354856508097021)
- Kruikemeier, S. & Shehata, A. (2017). News Media Use and Political Engagement Among Adolescents: An Analysis of Virtuous Circles Using Panel Data. *Political Communication*, 34(2), S: 221–242. Hämtad 2021-10-11 från <https://doi.org/10.1080/10584609.2016.1174760>
- Ksiazek, T.B., Malthouse, E.C. & Webster, J. (2010). News-seekers and Avoiders: Exploring Patterns of Total News Consumption Across Media and the Relationship to Civic Participation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54(4), S: 551–568. Hämtad 2021-10-11 från DOI:[10.1080/08838151.2010.519808](https://doi.org/10.1080/08838151.2010.519808)
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Lgy11 = *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011* [Elektronisk resurs]. (2011). Stockholm: Skolverket.
- Mathé, N. & Hesby, E. (2020). Preparing to teach democracy: Student teachers' perceptions of the 'democracy cake' as set of teaching materials in social science education. *Journal of Social Science Education*, 19(3), S: 66–85. Hämtad 2021-10-06 från <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1281210.pdf>
- McGrew, S. (2020). Learning to evaluate: An intervention in civic online reasoning. *Computers and Education*, vol. 145, S: 1–13. Hämtad 2021–11–22 från <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103711>
- McGrew, S. & Byrne, V.L. (2020). Who Is behind this? Preparing high school students to evaluate online content. *Journal of Research on Technology in Education*, 53(4), S: 457–475. Hämtad 2021–11–23 från <https://doi.org.ep.bib.mdh.se/10.1080/15391523.2020.1795956>
- Myers, D.G. (2015). *Social Psychology*. McGraw-Hill College.
- Olsson, R. (2016). *Samhällskunskap som ämnesförståelse och undervisningsämne [Elektronisk resurs] prioriteringar och nyhetsanvändning hos fyra gymnasielärare*. Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2016. Karlstad. Hämtad 2021-10-11 från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:902572/FULLTEXT01.pdf>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2010). *News in the Internet age: new trends in news publishing*. Paris: OECD. Hämtad 2021-10-11 från <https://www-oecd-ilibrary-org.ep.bib.mdh.se/docserver/9789264088702-en.pdf?expires=1632737784&id=id&accname=oid006594&checksum=3FB35FD92F9285A637285C79013B721E>
- Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Femte upplagan). Lund: Studentlitteratur.

- Sandahl, J. (2015). *Medborgarbildning i gymnasiet [Elektronisk resurs] ämneskunnande och medborgarbildning i gymnasieskolans samhälls- och historieundervisning*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2015. Stockholm. Hämtad 2021-11-07 från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:786771/FULLTEXT01.pdf>
- Sandahl, J. (2019). Studying politics or being political? high school students' assessment of the welfare state. *Journal of Social Science Education*, 18(1), S: 153–171. Hämtad 2021-10-11 från DOI: <https://doi.org/10.4119/jsse-900>
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Losito, B., Agrusti, G. & Friedman, T. (2018). *Becoming Citizens in a Changing World IEA International Civic and Citizenship Education Study 2016 International Report*. Cham: Springer International Publishing. Hämtad 2021-11-07 från <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-73963-2.pdf>
- SFS, 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Hämtad 2021-11-12 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Shehata, A. & Wadbring, I. (2012). Allt fler står utanför nyhetsvärlden. I: Weibull, L., Oscarsson, H. & Bergström, A. (red.). *I framtidens skugga: Fyrtiotvå kapitel om politik, medier och samhälle [Elektronisk resurs]* (s. 373–386). Hämtad 2021-10-11 från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/38993/1/gupea_2077_38993_1.pdf
- Skolverket. (2017). *ICCS 2016: kunskaper, värderingar och engagemang i medborgar-, demokrati- och samhällsfrågor hos svenska 14 åringar i ett internationellt perspektiv*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2021a). *Medieutvecklingen förändrar ungas nyhetskonsumtion*. Hämtad 2021-11-15 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbete/inspiration-och-reportage/medieutvecklingen-forandrar-ungas-nyhetskonsumtion>
- Skolverket. (2021b). *Tydligt samband mellan ungas nyhetsvanor och politikintresse*. Hämtad 2021-11-15 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/tydligt-samband-mellan-ungas-nyhetsvanor-och-politikintresse>
- Statens medieråd. (2021). *Unga & medier 2021: En statistisk undersökning av ungas medievanor och attityder till medieanvändning*. Stockholm. Statens medieråd. Hämtad 2021-11-17 från https://www.statensmedierad.se/download/18.57e3b0a17a75fbf0654916e/1632377641632/Ungar%20och%20medier%202021_anpassad.pdf
- Sternvik, J. (2010). Ungas nyhetskonsumtion: i en föränderlig nyhetsvärld. I: Holmberg, S. & Weibull, L. (red.). *Nordiskt ljus: trettiosju kapitel om politik, medier och samhälle [Elektronisk resurs]* (s. 369–381). Hämtad 2021-10-11 från <http://hdl.handle.net/2077/26504>

- Strömbäck, J. (2017). Lever vi i parallella informationsvärldar? Politiska referenser och selektiv exponering i svenska valrörelser. I: Johansson, B & Truedsson, L. *När makten står på spel: journalistik i valrörelser* (s. 80–115). Hämtad 2021-11-28 från <http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:1140669/FULLTEXT01.pdf>
- Strömbäck, J., Djerf-Pierre, M. & Shehata, A. (2013). The Dynamics of Political Interest and News Media Consumption: A Longitudinal Perspective. *International Journal of Public Opinion Research*, 25(4). S: 414–435. Hämtad 2021-10-11 från DOI: [10.1093/ijpor/eds018](https://doi.org/10.1093/ijpor/eds018)
- Sullivan, L. (red.) (2009). *The SAGE glossary of the social and behavioral sciences [Elektronisk resurs]*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Vercellotti, T. & Matto, E.C. (2016). The Role of Media Use in the Classroom and at Home in Improving News Consumption and Political Knowledge. *Journal of Political Science Education*, 12(2), S: 151–168. Hämtad 2021-10-11 från <https://doi.org/10.1080/15512169.2015.1067624>
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 2021-11-30 från <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- York, C., & Scholl, R.M. (2015). Youth Antecedents to News Media Consumption: Parent and Youth Newspaper Use, News Discussion, and Long-Term News Behavior. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 92(3), S: 681–699. Hämtad 2021-10-11 från DOI: [10.1177/1077699015588191](https://doi.org/10.1177/1077699015588191)

BILAGA 1: INFORMATIONSBREV

Informationsbrev

Informationsbrev om deltagande i en intervju om gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till demokrati och medborgarskap. Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Hej!

Vi heter Sebastian Fransson och Elin Sundberg och vi studerar till ämneslärare i svenska och samhällskunskap på Mälardalens högskola. Under höstterminen 2021 kommer vi att skriva vårt examensarbete i samhällskunskapsämnet som kommer att handla om gymnasieelevers nyhetskonsumtion i förhållande till demokrati och medborgarskap. Detta är viktigt att undersöka eftersom våra erfarenheter är att många gymnasieelever har ett svalt nyhetsintresse vilket kan få konsekvenser för deras kunskaper och intresse för samhället, politiken och omvärlden. Vi vill med detta brev tillfråga om ditt deltagande i vår undersökning genom att medverka i en intervju som tar cirka 20–30 minuter. Utöver dig kommer även ett antal andra elever att tillfrågas för deltagande i vår undersökning.

Intervjun kommer i första hand att genomföras fysiskt, men om förutsättningarna för detta inte är möjliga erbjuds du möjligheten att genomföra den digitalt med ljud och bild. Tillfället kommer att spelas in så att vi sedan kan transkribera och analysera materialet i vår undersökning. Intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt, vilket innebär att ingen annan än vi kommer ha tillgång till det. Du kommer självfallet vara anonym vid intervjutillfället så att ingen information som du uppger kan spåras till dig och materialet kommer att raderas när uppsatsen är godkänd. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätt till att när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen DiVA.

Vi ser fram emot vårt möte med dig!

Om du har några funderingar, tveka inte på att kontakta oss!

Ytterligare upplysningar lämnas av:

Namn: Sebastian Fransson E-post: sfn16005@student.mdh.se

Namn: Elin Sundberg E-post: esg15007@student.mdh.se

Handledare: Joakim Johansson E-post: joakim.johansson@mdh.se

Västerås 16 november 2021

Sebastian Fransson

Elin Sundberg

SAMTYCKE

Jag, _____ (ditt namn),

ger mitt samtycke till att delta i studien

I och med min underskrift godkänner jag deltagande i denna studie och har således förståelse för innebörden av detta. Jag har informerats om studiens syfte och vad mitt deltagande innebär. Mitt deltagande är helt frivilligt och således kan jag när som helst avbryta mitt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för mig. Information som jag uppger kommer att anonymiseras och behandlas med största varsamhet.

Ort och datum: _____

Namnunderskrift:

Namnförtydligande:

BILAGA 2: INTERVJUGUIDE

INTERVJUGUIDE

Allmänna frågor:

Namn:

Ålder:

Gymnasieprogram:

Demokrati - engagemang, deltagande & politiskt intresse:

1. Har du ett intresse för politik?
 - a. Motivera gärna! Varför/varför inte? Hur kommer det sig?
 - b. Är dina föräldrar politiskt intresserade?
2. Anser du att du är politisk aktiv?
 - a. Motivera gärna ditt svar. (Varför/varför inte, hur/på vilket sätt).
 - b. Är dina föräldrar politiskt aktiva?
3. På vilket sätt skulle du säga att du engagerar dig i samhället?
 - a. (Föreningsliv etc?)
 - b. Om nej: Om du skulle engagera dig - hur skulle du göra då?
4. Anser du att det är viktigt att som demokratisk medborgare vara välinformerad för att kunna delta i samhällslivet? Motivera gärna ditt svar.
5. Har du för avsikt att rösta i nästkommande val (om du får det vill säga)?
 - a. Varför? Varför inte? Hur kommer det sig?
6. Vi leker med tanken att det är riksdagsval om en vecka och du ska rösta i detta val - hur samlar du på dig information om valet, partier, partiprogram, hjärtefrågor etc.?

Stöd för tanken:

Följer du rapporteringen i nyhetsmedia?

Tittar du på Agenda/Partiledardebatter?

Läser du om respektive parti via deras hemsidor?

Följer du partier på deras sociala medier?

Nyhetskonsumtion:

1. Är du intresserad av nyheter om politik och samhälle (nationellt som internationellt)? Motivera gärna ditt svar!
 - a. Om ja/nej: Varför?
 - b. Om nej - vilka nyheter lockar dig istället? Varför tror du att det är så?

2. På vilket sätt konsumerar du nyheter som rör politik och samhälle (nationellt som internationellt)?
 - a. Papperstidningar, tv-sändningar, radio, sociala medier, nyhetsappar, poddar, eget förslag, etc.
 - b. Varför konsumerar du främst nyheter på detta (valda) sätt?
 - c. Om, hen inte gör det. Varför inte? Om, ja/nej: Vad finns det för orsaker kring det?
3. Hur ofta konsumerar du nyheter om politik och samhälle?
 - a. Flera gånger under dagen, varje dag, några gånger i veckan, någon enstaka gång under veckan, några gånger i månaden, någon gång i månaden, mer sällan eller aldrig?
 - b. Hur kommer det sig att det är så?
4. Vi leker med tanken att du får höra något spännande på nyheterna som du gärna vill veta mer om - vart vänder du dig då för att hitta mer information?
5. Anser du att det är viktigt att konsumera nyheter om politik och samhälle? Motivera gärna ditt svar!
6. Diskuterar du nyheter om politik och samhälle med andra? Klasskamrater, lärare, föräldrar, vänner?
 - a. Ser du något mervärde i att diskutera nyheter med andra?
7. Vet du om dina föräldrar konsumerar nyheter om politik och samhälle?
 - a. På vilket sätt påverkas du av att dina föräldrar gör det?
 - b. Följer ni nyhetsflödet tillsammans? Diskuterar ni nyheterna?
8. Vad anser du är nyhetsmedias/tidningarnas roll i samhället?

Källkritik:

1. Om du får höra något som verkar vara häpnadsväckande märkligt. Hur hanterar du den informationen?
2. Hur säkerställer du att den information som du tar till dig är korrekt?
3. På vilket sätt är du källkritisk i din nyhetskonsumtion? Reflektera gärna.

Avslutningsvis: Är det något du vill tillägga eller kommentera och som kanske inte berörts tidigare i intervjun?

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016-15 36 00
E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdh.se